

- 6 De considerationibus in hoc proposito habendis.
- 7 Donatario ex clausula Constituti, & reservatione usufructus competens manentio.
- 8 De asserione in proposito legitimi contraditoris inter iudicium retinenda, & illud adificanda.
- 9 De statu continuatio possessionis in heredem, & de cautela, ut in heredem transeat illico possessio defuncti.
- 10 De eadem materia legitimi contraditoris, de qua nu. 7. & an sequens, vel avocatio possessionis obstet.
- 11 De improbratione, & corrupta natura feudi.
- 12 Distinguntur temporaria, & status istorum feudorum.
- 13 Successores non impugnant factum primi acquirentis ex causa onerosa.
- 14 Subfeudum regulatur a natura feudi, & quando secus.
- 15 Nemo impugnat illum titulum, ex quo ipse metitur.
- 16 Quod renovaciones non alterent primam investituram, sed ad eum limites intelligi debeant, quod declarat cum plurimum casuum distinctione.
- 17 De Bulla Pii V. de non infundendo, quando intrat, nec ne.
- 18 Restitutio, vel alteratio investitura attenditur quandoque iure impliciti fideicommissi, ordinati per ascendentes.
- 19 Appellatione heredum, regulariter veniunt solum primi.
- 20 Obstantia, & quando illi sit deferendum.
- 21 Natura feudi potest immutari, & alterari ex consuetudine.
- 22 De actibus observantis, dictam alterationem inducentibus.
- 23 Causa feudi facta ad favorem capacium, cessat, ubi illa persona cessans, & non prodest aliis.
- 24 Non prohibetur venditor ab eodem emptore vendicare portionem conforis.
- 25 Filii feudatarii alienantes, veniunt iure proprio.
- 26 Alienaciones inter ipsos comprehensas in investitura derogant pro interpretatione nature alienabilis.
- 27 De ultimo statu attendendo.
- 28 Quod feudis adhibeant terminos beneficiales, & de contra.
- 29 Successor ex iure proprio non impugnat factum sui authoris, cuius est heres.
- 30 De regula Text. in si quis conductio, C. locati.
- 31 Successor etiam pacti, & providenti tenetur ad debita, & onera primi acquirentis.
- 32 De consiliis, ut eis deservi non debeat, vel quomodo sit deferendum.

D I S C. CXXVII.

Polidentibus illis de Tagliatris, & antiquis concessionibus Imperialibus, Marchionatus Cravense constitutum ex quampurimis locis, seu Villis, nempe, Diani, Portus, Mauriti, Castellarii, Tabbia, Dulcedi, Pompejana, & Cunei, cum aliis locis, seu Villis in illa Valle existentibus; unus eorum Bonifacium nuncupatus, dictus Villas, Castellarii, Pompejana, & Cunei, iure subfeudi (cujus tamen investitura formula non habebatur) concessit Bonifacio de Lingueglia; postmodum vero de anno 1228. Odo, & Bonifacius Junior, dicti Marchionis Bonifacii senioris Nepotes ex filio, & possessoribus Marchionatus, pro tribus ex quatuor partibus, illum tanquam alienabilem, & liberam dispositionis, pro eorum portionibus vendiderunt communitati Civitatis Janua, sine tamen prejudicio dictae concessionis factae Lingueglie, qui propterea dictum communem in dominium recognovit, eique fidelitatem juravit, novamque accepit investituram; eodemque modo dicta quartam partem dicti Marchionatus acquisivit a Saluto, tanquam nepote ex filia, & haerede alterius de Tagliatris d. quartae partis possessoris.

De anno autem 1472. fratres de Lingueglia, tanquam haeredes eorum patris, venderunt Anfreoni, Lucae, & Thome fratres de Spinolis dictae Caltra Castellarii, Pompejana, & Cunei, quae asseruerunt liberam dispositionis, ac alienabilia, & transmissibilia ad quoscunque, Republicae, domina directae, accedente assensu, qui liberer datus fuit, assignata ratione, quod eidem expediret, ut ab externis ad proprios Civis, & subditos feuda transire facerent, deinceps Anfreon ejus portionem vendidit Lucae fratri.

Ex Thoma altero fratre fuit superstes Bapista, qui mortens haeredit instituit Nicolaum ab Auria, nepotem ex unica filia femina praedefuncta, portionem autem feudo-

rum iure legati reliquit Jacobo Mariae seniori, filio dicti Lucae jam defuncti, sub onere solvendi pretium praefato Nicolao ejus haeredi, ut post aliquam liem jam sequuntur fuit, cumque ex dicto Luca fuissent superstitibus Jacobus Maria, & Nicolaus (dum alter filius effectus fuit Religiosus) atque feuda in divisione integre obvenissent in Jacobum Mariam, hinc iste de anno 1548. novam consuetam obtinuit investituram pro se, ejusque haeredibus masculis, & in eorum defectum pro feminis; obventa etiam facultate de eis gratificandi inter filios, ac etiam illa obligandi pro dotibus Aloyfia uxoris.

Dicto autem Jacobo Maria defuncto superstitibus septem filiis masculis, unus eorum Lazarus nuncupatus, soluta dote librarum 38. mil. dictae Aloyfia matri, cessionem jurium ab ea reportavit, deinceps aliorum fratrum portiones quaesivit, unde feudorum unicus dominus effectus est; cumque prole masculina defluerit, unicam haberet filiam feminam Caeciliam nuncupatam, nuptam Augustino, ex Luca fratre nepoti, a pluribus celeberrimis nominis illius temporis juriconsultis consilia reportavit super libertate disponendi de his feudis, & praesertim a Monacho, ut patet ex ejus cons. 812. Nulla vero facta dispositione, eo defuncto de anno 1610. dicta Caecilia intestata haeres, feudorum possessione adepta, novam investituram in forma consueti ab Augustino viro, ejus nomine quaesitam obtinuit; eaque de eodem anno 1610. defuncta sine prole, instituit haereditate universali etiam in feudis dicto Augustino viro, huic ex hoc haereditario titulo uxoris investituram a Republica petenti, se opposuerunt Alcanius Lazari frater adhuc vivens, ac Jo. Bapista, & Jo. Aug. ejus filii, atque pro Augustino scribente Galeotta, ut patet ex cons. 21. lib. 1. de anno 1617. per Senatorem, praevio voto duorum assessorum, juxta stylum, ei concessa fuit investitura, cum clausula salvo jure, si & quatenus competeret praedictorum agnatorum, qui se opposuerant, quorum ulteriori prosecutione neglecta, Augustinus donec vixit pacificus possessor fuit; morti vero proximus de anno 1635. in ejus libris adnotavit ista feuda, tanquam haereditaria, & libera dispositionis, adnotatis etiam juribus dotibus dictae Aloyfia; eoque defuncto, Lucas, Jacobus Maria, Marcus Antonius, & Joannes Thomas ejus filii, & haeredes testamentarii, ex titulo haereditario patris, solitam novam investituram obtinuerunt. Cumque Jo. Thoma Religionem ingrediente, feuda remansissent pater tres alios fratres, ad quorum favorem ille aequaliter disposuerat, atque M. Antonius decedens de anno 1660. instituit Jacobum Mariam, huic, defecta portionis novam investituram de more petenti, se opposuit Lucas alter frater, unde deputatis juxta stylum duobus juriconsultis, qui Sapientes ibi nuncupantur, ab istis praedit votum Lucae oppositorum favorabile, quod scilicet supponendo istud feudum verum, & rectum, juxta naturam feudi antiqui pacti, & providentia in successione regulandum, non potuerit frater decedens, uni ex fratribus gratificari, alterum vero negligere, atque Jacobo Mariae dicti voti revivionem petente, illam Senatus concessit, cum decretatione deputationis aliorum duorum Sapientum concordandorum, decreta utriusque interim possessione hujus portionis, sub cautione a Luca praestanda restitutionis fructuum; rebusque in hoc statu existentibus, Jacobus Maria habens filiam Mariam Brigitam, huic dictorum feudorum ad se spectantium donationem inter vivos, reservato usufructu fecit, atque paulo post obiit de anno 1673. condito testamento, in quo dictam donationem confirmando, eandem filiam instituit; unde secuta morte, Marcus Antonius vir, ejus nomine feudorum possessionem adeptus est sub die 29. Decembris, subsequita die sequenti ejusdem Mariae Brigitae ratificatione, atque petente postmodum consuetam investitura, idem Lucas pater se opposuit praetendendo in exclusionem feminae integram successione, cumque hujusmodi lite pendente, utraque pars actus possessorios de facto facere curaret, unde rixatum, & inconvenientium timor suberat; hinc Senatus, coram quo causa pendebat, de mense Aprilis sequentis, possessionem ad se avocavit per modum provisionis, cum clausula sine prejudicio iurium partium, annullando omnia post mortem dicti Jacobi Mariae hinc inde gesta, ad opportunam causae resolutionem, ut pene semper, ista facti serie necessario praemittenda.

In hoc itaque rerum statu, ex parte dictae Mariae Brigitae, ejusque viri consulti, duas in responsis desuper dato efformabant inspectiones, unam nempe in possessorio, alteram vero in petitorio, seu bono jure; quamvis etenim ejus,

ejus, qui anteriorem jam habeat possessionem, ac propterea petere possit manentionem, super qua suspensio petitorio, prius judicandum est, ex relatis disc. 44. de iudic. & supra, disc. 104. & alibi, imprudens consilium regulariter fit assumere quaestionem petitorii, quae potius evitari debet, insistendo super dicta propositione, ut prius terminari debeat possessorem, praesertim vero istud omnium magis privilegium retinenda, in quo non queritur de iustitia, vel iniustitia; sed attenditur nudum factum possessionis, ex deductis eod. disc. 44. & alibi.

Quinimo ubi causa petitorii turbata sit, quia nempe qualitas, vel natura feudi sit incerta, & altioris indaginis, etiam idem expediat in altero minus privilegio possessorio adificanda, in quo obtinere debet femina proximior, vel etiam extraneae haeres ultimi possessoris, cui agnatus remotior non est legitimus contraditor, juxta authoritatem relatas supra, disc. 43. & 104. & generaliter de disc. 44. de iudic. & alibi.

Attamen cum crederet, quod certum esse bonum jus feminae, habentis possessionem anteriorem, idcirco opportunum quoque censui illud etiam deducere, atque in eo insistere extrajudicialiter; consulendo tamen, ut in actibus judicialibus semper insisteretur in suspensione petitorii, & in privilegiata terminatione possessorii, ex rationibus inferuatis eodem disc. 44. de iudic. ac etiam disc. 37. eod. tit. occasione agendi de materia appellationis, & disc. 21. in re. lat. Cur. occasione agendi de Signatura Justitiae, quod scilicet ita nimium faciliter possessorii terminatio, dum libertatis, ac facilius manentibus est possessio titulata, & quae boni juris fomentum habeat.

Hinc proinde laudabilis est Curiae stylus, distinguendi actus judiciales ab extrajudicialibus, ut in prima specie insistantur in solo possessorio, & suspensione petitorii, ad quod exceptiones altioris indaginis referenda sint; in altera vero specie, deur quo magis possibile fit fumus boni juris, vel factum, ut turbidum reddatur illud colligantibus; potissimum autem in magnis Tribunalibus, quae magis arbitrii similitudine dilatare solent super isto possessorio, & petitorio ordine, ut advertitur de disc. 44. & disc. 35. de iudic. ac etiam disc. 32. in re. lat. Curiae, agendo de Tribunali Rotae, cujus stylus est quodunde demandandi in hoc iudicio, ut videatur de bono jure, etiam ad effectum manentionis.

Magis vero in ista causa, ob qualitatem Judicis, coram quo illa agebatur, nempe supremi Senatus, Republicae habentis jura supremi, & absoluti Principatus, cum facultate concedendi, & destruendi leges, eorumque ordinem perturbandi, adeo non subjacere regulis legalibus, neque inter earum cancellos ejus arbitrium fit restrictum, quod per Advocatos, alioque causarum directores attentè considerandum venit; istaque est unus de consuetis adeo frequentibus pragmaticorum erroribus, & ineptiis, procedendi scilicet in omnibus casibus pariformiter cum illis regulis, & propositionibus generalibus, quas more praetoriarum, per auditum, vel per adnotationem in repertoriis sciunt, non reflectendo ad iudicium, & Tribunalium, atque causarum qualitatem, aliasque singulorum casuum particulares circumstantias, ex quibus revera tam iudicium, quam consilium regulari debent.

Quatenus itaque pertinet ad primam inspectionem possessorii, dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod omnino planum esset, ut pro filia, & haerede feudatarii defuncti, utramque fidem, & legalem, ac naturalem, & de facto possessionem anteriorem habente, respondendum esset, stante donatione, per quam possessorio adhuc vivente, in donatariam translata fuerat possessio, tam ex clausula Consueti, quam etiam ex reservatione usufructus, ex quorum uno, multo magis ex utroque, receptum est competere hoc remedium retinenda, quamvis per ipsum rem donatarium, vel ejus haereditate opponeretur de nullitate donationis, quoties ista non sit omnino clara, & incontenti probata, ex firmis apud Bich. de cons. 403. & 417. Dunozett. de cons. 971. & in sua sede sub tit. de donat. pluribus, praesertim disc. 14. & eodem disc. 44. de iudic. Multo igitur magis, quando in donatario cumulat quoque titulus heredis donatoris, vel quod alter heres, ex iudicio defuncti, donatario adhaeret, atque pro donationis observantia instat.

Ito namque casu non intrant ea, quae de disc. 44. de iudic. ac disc. 197. & sequa de fideicom. & in aliis locis citatis, ubi praesertim super quaestione, an fideicommissarius, vel alter successor necessarius jure suo independenter a defuncto ultimo possessore sit, necne, legitimus contraditor ad impediendum haeredi ejusdem possessoris remedium possessorio.

rum adificanda, quod immisionis in Curia dicimus, ex beneficio l. fin. C. de edit. Div. Adv. tollen. five ex interdicto, quorum bonorum, vel quorum legatorum, dum in eo remedio, quod ad plures effectus est minus privilegium, quandoque intrat exceptio circuitus, vel intrat regula dolofacias, &c. ex deductis locis citatis; secus autem in isto remedio retinenda longe magis privilegium, in quo non intrant illae inspectiones, quatenus in dicto alio remedio cadunt, ut in specie advertitur in decif. 35. par. 6. recent. reperit. decif. 295. apud Posillum. de manent. de quodam Poltham. d. rath. observ. 47. num. 10. & advertitur de disc. 44. de iudic.

Ac propterea pro evitandis quaestionibus, de quibus d. disc. 197. & sequa de fideicom. & in aliis locis citatis, ubi praesertim non vigeat statutum continuatio possessionis defuncti in heredem cum decreto annullativo, unde propterea resaliet, ut etiam in casu episcopi statuti sine dicto decreto obiter interversio hujus civilissimae possessionis, ex naturali praecupatione de facto; vel quod deficienti statuto intrat magis recepta juris conclusio, tam in bonis indifferenteribus quam etiam in feudis, ut in heredem non transferatur possessio ipso jure, sed necessaria fit ejus apprehensio, ex relatis in sua sede sub tit. de herede, praesertim disc. 26.

Prodiit ingenua caprela, quod mortens testatus, in testamento, vel in codicillis, vel etiam mortens intestatus, in instrumento, vel in alia scriptura se constituit ex nunc pro tunc, & preambula hora mortis possidere nomine testati, vel intestati haeredis, five legatarii, juxta firmata apud Dunoze. decif. 993. edita in casu de quo agitur disc. 134. de fideicom. idcoque in hac facti specie, quatenus ad possessorium pertinet, casus videbatur indubitatus pro hac parte.

Et nihilominus etiam in fortioribus terminis, quod scilicet haeres, vel donatarius ultimi possessoris confugaret ad dictum alterum minus privilegium remedium adificanda, ac propterea intraret dicta questio legitimi contraditoris, adhuc agnatus dicendus non esset legitimus contraditor, non solum hoc dubietatem naturae, vel qualitates feudi, quae ad hunc effectum sufficit, praesertim in anteultimo statu, ex deductis supra, d. disc. 43. & 104. sed etiam illis, quoniam ista questio intrat cum illo, cui superveniat titulus, vel possessio post mortem possessoris, secus autem ubi obtinuit titulum in ejus vita, ex relatis per Argel. de legit. contract. quest. 6. Quod tamen dicebatur ad superabundantiam, dum extra omne dubium, competere dicebam dictam alterum pinguis, magisque privilegium remedium retinenda, cui obitare non posse advertebam quaesturum, vel avocationem possessionis factam per Senatorem, ut supra; tum ob expressam adjectionem clausulae sine prejudicio, per quam omne prejudicium remanet reservatum; tum etiam quia talis est natura fequiriti provisionalis, ut non tollat possessionem, neque impedit hujus interdicti competentiam, ex relatis, disc. 98. de benef. & disc. 13. de iudic. & alibi.

Quo vero ad aliam inspectionem petitorii, seu boni juris in negotio principali, decisio pendebat ab eadem quaestione, de qua supra, disc. 11. & disc. 43. & 104. & alibi, super natura scilicet feudi, & an illud esset rectum, & proprium regulandum juxta successione ordinem, statutum juxta leges feudales, vel potius impropriatum, adeo ut excepta illa feudalitate, quae inesse dicitur pro domini decet fidelitate, & servitio, ac recognitione, quae per recentitas novas investituras sequi solet, in reliquis praesertim quoad successione alodialium, ac in differentium bonorum jure reguletur, juxta firmata per Rot. de cons. 94. & 237. par. 12. recent. quae prodierunt in eodem casu, de quo d. disc. 11. & prius (quamvis ad diversum effectum evolutionis) latius apud Coccin. de cons. 2283. & 2305. reperit. apud Capyc. Latr. consult. 75. edita super istam impugnatione, atque in eorum revocatoris apud Dunoze. de cons. 748. & 760. & apud Orthob. de cons. 265. in quibus invicem pugnantibus decisionibus, per quandam speciem formalis, ac elaborata tractationis habetur deductum totum id, quod in hac materia hinc inde cum solita involutione habetur super natura, & qualitate.

Ad hujusmodi autem improprietatem, corruptamque naturam probandam, tria distinguebam tempora, vel status; Unum nempe ab anno 1472. in quo per Lucam, & Thoma fratres de Spinolis facta fuit acquisitio, usque ad annum 1548. Alteram a dicto anno 1548. in quo Lazarus obtinuit investituram cum quadam diversa forma pro se, & haeredibus masculis, & in illorum defectum pro feminis; & in qua investitura supponebatur ex parte

agnati, potissimum, imò totum constitutum fundamentum, quasi quod per illam immutata fuerit natura feudi, atque impressa nova qualitas pacti, & providentia; usque ad annum 1610. Et tertius à dicto anno scilicet 1610. vel 1617. in quibus Cæcilia filia Lazari, & respectivè Augustinus, tanquam ejusdem Cæcilie hæres hujusmodi feuda obtinuerunt, ut ita claris cytatentur objecta, & tollentur confusiones frequentius oriri solite à disputationibus in abstracto abique casuum, temporum, aliarumque circumstantiarum distinctione.

Attento primo tempore, dicebam casum esse indubitatum pro feudi impropriatione, ejusque hereditaria, & libera qualitate, non solum quia illi de Lingueglia antequi possessores professi fuerint ea possidere, tanquam hæredes, ac esse libere dispositionis; sed etiam quia istem primi acquirentes ex causa onerosa, & corresponsiva, quorum factum per descendentes impugnari non potest, quamvis investitura haberet meram formam pacti, & providentia, ex pluries supra insinuat, ita acquirere professi sunt.

Ac etiam claris, quia cum istius nature expresso presupposito eadem Republica dominæ directæ feudum suam universi Marchionum acquisivit à Tagliaterris juxta præmissam facti seriem, quam ad hunc effectum operæ pretium reputatum fuit distinctè referre, ut generaliter in aliis casibus contingit, cum revera ex facti circumstantiis causarum decisiones frequentius pendat.

Ex ista etenim circumstantia duo resultare advertebam, primo nempe, quod ista subsæda jure feudi principalis regularia essent, eandemque forsiterentur naturam, etiam ubi admittitur, quod sint subsæda vera, & propria, eadem sub legibus feudaliibus; siquidem in hoc dari potest, ac solet differentia inter feudum, & subsædum, ut istud sit magis impropriatum, & corruptum, adeoq; forsiteratur naturam alioquin, juxta deducit supra, disc. 7. & in aliis, secus autem e converso, ut feudum sit corruptum, & impropriatum, & subsædum sit rectum, & impropriatum, nisi lex subsædationis aliter expresse statuatur.

Et secundo, quoniam idem Senatus causæ judex, ac etiam dominus directus non possit contrarium decernere, dum ob istam qualitatem feudi improprii, & corrupti, ac alienabilis, ipsa Republica obtinuit istum Marchionatum, & de consequenti controvertorum subsædorum directum dominium, ex vero, & recepto principio, quod nemo admittendus est ad impugnandum illum titulum, ex quo ipse jus metitur, adeoq; isto tempore, vel statu attentio casus videretur questionis inæpax, attentæ præsertim subsequenti observantia.

Cardo itaque difficultatis residere videbatur in secundo statu, vel tempore, ab anno scilicet 1548. ob investituram sub diversâ forma obtentam à Lazaro, an per illam immutata esset feudi natura, ut propterea ex corrupto, & impropriato, mereque hereditario, ut supra, effectum esset feudum verum, & proprium pacti, & providentia, ut ex parte dicti remotionis agnari pretendebatur.

In hoc autem alii pro hac eadem parte scribentes totam vim faciebant in conclusione, de qua apud Galeott. d. contr. 31. num. 34. supra, disc. 53. num. 7. & in aliis, ut scilicet novæ investituræ occasione renovationis concessæ, aliquam alterationem continentem, non alterentur naturam feudi, sed potius clausula, & verba alterationem redolentia, erroris sint referenda, ex regula novationis exclusiva, ad terminos text. in l. fin. c. de novat.

Verum de hoc assumpto, quando verba hujus novæ investituræ importarent illam alterationem, quæ ex eis desumebatur, advertebam nimium dubitandum esse, capiendum istam propositionem ita generaliter, & in abstracto, cum illa sit quidem in suis casibus vera, sed fallacia consistere soleat in applicatione, ut penè generaliter in omnibus contingit.

Ad hunc itaque effectum advertebam, reflectendum esse ad distinctionem casuum, vel effectuum, quæ revera pro conclusionum, vel axiomatum intelligentia, & congrua applicatione semper est sacra anchora.

Primus etenim casus est, ubi de hac alteratione sit questio inter dominum directum, & feudatarium, vel ejus heredem, ad effectum restringendi antiquam feudi naturam, sive illius onerosa, & servitutis ampliandi, aut alias inducendi præjudicia feudatarii, vel ejus heredum, aut aliorum in antiqua investitura vocatorum, ad ipsius dominum directum commodum, & favorem, juxta casum, de quibus supra, disc. 5. & 56. cum similibus; Et iste casus in plures alios subdividendus venit, quorum primus est, quando no-

va investitura nullum habeat motum novandi, vel alterandi, neque pendeat à voluntate domini illam concedere, vel denegare, sed sit quidem necessaria ex parte feudatarii, ut eam petere, & obtinere debeat infra tempus à jure communi feudali, vel à lege præscripta loci, vel investitura præfinitum, sed sit etiam necessaria ex parte domini, qui eam denegare non possit, nec debeat, juxta illam speciem renovationis, de qua supra, disc. 52. & 59. (et quilibet proprie est illo de qua in præsentibus) & tunc rectè intrat dicta propositio, ut præsumenda non sit innovatio, cum nulla subest novandi causa, vel occasio, ideoque clausula, seu verba alterativa, erroris potius referre debeant, dum ista species renovationis nullam redolet novam concessionem, vel concessionis ampliationem, sed solum fit pro recognitione domini, atque pro faciliiori probatione domini, juxta ea, quæ habentur etiam sub tit. de employ. disc. 4. & in aliis pluries, in proposito illius renovationis, quæ in emphiteusi perpetua, vel ad certas generationes petenda est singulis quibusque temporibus, puta de 29. in 29. annos; vel de 60. in 60. cum similibus.

Alter etiam subdividitur, vel subaltertus casus est, ubi adfit quidem aliqua occasio novandi, quæ pendeat à voluntate domini, qui possit denegare, sed respiciat accidentia, puta juxta casum, de quo supra, disc. 44. & 45. quod possessor feudi improprii, & hereditarii, seu alias magis largam naturam habentis, novam obtineat investituram, occasione dignitatis, vel tituli, qui in eo erigatur, aut occasione concessionis majoris jurisdictionis, juxta casum, de quo supra, disc. 54. & 59. vel occasione erectionis primogeniaturæ, reducendo feudum dividuum juris Longobardorum ad naturam individuum juris Francorum juxta casum, de quo supra, disc. 60. & 70. vel obtinendo aliam prærogativam; Et tunc verius videtur, ut non consilio de diversâ voluntate novandi antiquam investituram, & immutatam substantiam, totaque naturam feudi, restitui, quam nova investitura continet, percutiat solum illud novam accedens alterativum, non autem substantiam feudi, & antiquæ investituræ, ut advertitur pluries supra locis citatis; rectèque intrat propositio, de quælibet, ac etiam disc. 12. & in aliis, ut nova qualitas alterativa superaddita feudo, illud alteret in ea qualitate, vel parte alterata; in reliquis autem, antiqua substantia, vel natura firma remanet.

Tertius casus, pariter subaltertus est, quando nova investitura, ob incursum caducitatis, vel alium casum revera habeat vim novæ, & integræ concessionis, quam dominus volens negare potuit, quamvis renovationis, vel remissionis vocabulum adhibeatur, quoniam cum substantia veritatis, non autem formalitas verborum attendi debeat, idcirco si verba alterativa sunt apta percutere ipsam naturam, ac substantiam feudi, illud dicendum erit alteratum, ac innovatum, juxta casum, de quo supra, disc. 5. cum similibus, cum in substantia sit nova concessio, quamvis ad alios effectus non talis, sed potius antiqua censeri debeat; vel respectu successorum, ut infra; vel respectu potestatis domini illam concedentis.

Ut ex. gr. in Statu Ecclesiastico Papa per sæpius enunciata Bullam S. Pii V. de non infundendo, non potest novas infundationes facere, quare si Sedis Apostolicæ feudatarius caducitatem incurrit ob feloniam, vel ex alio capite, atque re integra, idest priusquam declarata caducitate, sequatur vera, & effectiva incameratio, & feudi incorporatio cum aliquo statu, remittitur caducitas cum investitura, continere aliquam restrictionem, vel alterationem ipsi Sedis Apostolicæ dominæ directæ favorabilem, adeoq; investitura antiqua non amplietur, sed potius restringatur, vel minuat, & tunc non obstat quidem Bulla ob ejus cessationem rationem, ut advertitur in Parmen. disc. 128. atque per hoc dici non poterat nova infundatio, cum sit potius continuatio antiquæ per viam remotionis obstaculi, habeat tamen naturam, seu qualitatem novæ in ea parte alterata, quæ erroris referenda non est.

Ubi verò non cum domino directo, sed cum successoribus questio sit, ut in præsentibus, quia nempe domini interest, an feudum unam, vel alteram habeat naturam, sed præstentur, ut per novam investituram, feudum aliàs hereditarium efficiatur pacti, & providentia; vel e converso, pacti, & providentia efficiatur hereditarium, sive cum effectum antiquum efficiatur novum, juxta casum de quo supra, disc. 111. vel quod aliàs alternationem antiquæ naturæ recipiat; Et tunc distinguendum venit, an ille, qui talem novam investituram alteratam obtinuit, habeat necne facultatem novandi, atque successoribus prædicandi, quo-

quoniam si non habeat, in consideratione habenda non erit, juxta deducit ad disc. 5. & alibi, sed si habeat, tunc ubi consistit de voluntate, adeoq; non obstat festitas, illa attendi debet, juxta ea, quæ ad rem habentur pluries sub tit. de jurepatr. præsertim disc. 60. super immutatione nature juripatronatus de hereditario in gentilium, vel e converso, cum similibus.

Quare applicando ad rem, quando dicta verba alterativa hujus investituræ, pro se, & hereditibus masculis, & in de- 17 factum masculorum pro feminis, haberent tractum successivum, adeoq; apta essent comprehendere omnes descendentes in infinitum, neque obstant ea, quæ infra habentur tertio tempore, vel statu, ob hereditariam qualitatem Cæcilie, & Augustini, parentum agnati auctoritas: Et tunc motum esset solidum, quoniam cum penes dictum Jacobum Mariam tenentem, feuda essent libere dispositionis, adeoq; illa possent alienare in extraneos, seu aliis de eis disponere, ita potuit hanc legem adire, tanquam per speciem fidei commissi ordinati cum ejus posteritate, eodem modo, quo in jurepatronatus loco citato habetur, ac generaliter in bonis liberis, ac indifferenter; Et sic agnati masculi exclusivè, vel prælativè ad feminas, & revera tali causa venire non dicuntur jure investituræ pacti, & providentia; & ex beneficio domini, sed potius jure dicti impliciti fidei commissi, & ex beneficio eorum ascendentis.

Adhuc tamen his non obstantibus dicebam, quod dicta investitura anni 1548. per præfatum Jacobum Mariam obtenta, illum non operaretur effectum, sed fensu adhuc primæviam retinerent naturam, adeoq; alia non adesset alterativa, nisi inter filios primi gradus ejusdem Jacobi Mariz, ut masculi præferendi essent feminis, illaque excluderent, quoniam cum non adessent verba præferentia perpetuitatem, & tractum successivum, neque adessent conjecturæ, quæ id insinuerent, idcirco dicebam intrare regulam, de qua sub tit. de credito disc. 36. & 38. sub tit. de herede disc. 4. ac etiam disc. 34. de legatis, ac alibi, ut appellatio heredum, sive de illis sanguinis, sive de illis rei familiaris, quoties restrictio non tendat ad favorem domini, & præjudicium feudatarii, ejusque successorum, sed potius percutiat dictum alium effectum alterativum inducentem novationem, in dubio non præsumendam, vel aliam exorbitantiam, sive onus, venient solum illi primi gradus, non autem ulterioris.

Et nihilominus advertebam sufficere, ut id esset dubium, dictaque verba capacia essent hujus interpretationis, ut propterea omninò defendendum esset observantiam, ut optime interpreti, quamvis non esset temporis considerabilis, multo vero magis dum illa erat annorum centum, & ultra, à dicto nempe anno 1548. sive à tempore mortis ejusdem Jacobi Mariz, de cujus voluntate agitur, nempe ab anno 1565. usque ad annum 1660. in quo ista quæstio excitata fuit, adeoq; adesse quoque dicatur observantia præscriptiva, juxta distinctionem, de qua supra, disc. 21. de judic. & alibi.

Si etenim etiam in casu, in quo ex tenore investituræ certa sit forma pacti, & providentia, adhuc ex consuetudine illa corrumpitur, quæ transit in qualitatem merè hereditariam, & libere dispositionis, præsertim ubi non adfit præjudicium domini, ex deducit supra, disc. 10. & in aliis, & frequentius sub tit. de employ. præsertim disc. 8. & late per Galeott. d. contr. 31. multo magis ubi res ambigua sit, adeoq; observantia interpretativa potius, quam præscriptiva dicenda sit.

Multa verò concurrunt hæc observantiam comprobantia, præsertim aliquæ dispositiones, & oblationes factæ per ejusdem Jacobi Mariz filios primi gradus verisimiliter informatas, unde resultat observantia proxima, quæ melior judicatur; ac etiam judicium plurium Jurisconsultorum primi nominis, & præsertim Menoch. d. conf. 812. & Galeott. d. contr. 31. magis vero geminatum judicium ejusdem Senatus cum subsæcto effectu in prædictis articulis 1610. & 1619. ad favorem Cæcilie, & Augustini, & acquiescentia agnatorum, qui ut supra se opposuerunt, & adversus quorum oppositionem scripsit Galeott. d. contr. 31.

Et licet scribentes pro agnato auctore dictam acquiescentiam, quinimò judicatum ad favorem femine, ac respectivè ejus heredis, referrent cessionis, quam ob obligationem evictiois, & non contraventionis, pro se, & hereditibus, & Acanius oppositor fecerat ad favorem Lazari fratris, ut supra, istudque motuum magni facerent; attamen illud nimium debile, ac frigidum esse dicebam ex pluri-

Primò nempe, quoniam ubi subsisteret pretenso, quod ista essent feuda recta, & propria, quorum incapaces essent heredes extranei, tunc dicta cessio intelligenda esset facta 23 pro hereditibus sanguinis capacibus, ex verisimilibus voluntate cedentis, & cessionarii, adeoq; non obstantem, licitè ad jura cessæ regressus haberi possit, juxta theoreticam Bart. in l. qui Rome, & duo fratres, ff. de vob. oblig. n. 4. de qua sub tit. de renunc. disc. 5. & supra, disc. 57. & 22. & alibi pluries.

Secundò, quoniam cum Acanius haberet septimam portionem, sive fortè aliam majorem ab aliquo fratre morte impingnatam, ad quam cessio referrebat, pro ista solum, 23 & quanti interest, illam non evincere, teneri debuisset; id autem non potuisset impedire vindicationem aliarum portionum, illam præsertim ejusdemem Lazari cessionarii, juxta proximè firmata apud Ninoet. decis. 7. & 77. de duobus fratribus vendentibus quædam loca mortuum subiecta fideicommissio, quod uno eorum defuncto, prohibens non esset superfluis, defuncti portionem vendicare jure fideicommissi ab emptore, ejus obligationem non obstante, ut advertitur, disc. 31. de regal. & alibi.

Tertiò, quia ubi Acanius habendus esset pro mortuo civiliter, quia talem se fecisset per renunciationem, non fuisset prohibiti Jo. Aug. & Jo. Baptista ejus filii, qui fuerant principales oppositores, obtinere feudorum cessionem, dum eis obstat non poterat qualitas hereditaria fratris adhuc viventis; Et quartò, quoniam admittit etiam omnium prædictorum verificatione à præfata cessione resultantem, eorum successio aperta fuisset eidem Augustino, marito Cæcilie, & patri Lucæ oppositoris, quem improbabile est, voluisse assumere, & substinere titulum heredis extranei, cum subiectione oneribus hereditariis, tam Cæcilie, quam Lazari, si cum investitura successorem jure proprio obtinere potuisset.

Et e converso, quamvis ex hac parte ad probandam dictam observantiam interpretativam, vel præscriptivam, nihil infirmeretur in alienationibus factis pro se, & alios fratres ad favorem Lazari, juxta ponderationes Menoch. disc. conf. 12. & Galeott. d. contr. 31. attamen ista quoque levis, ac frigida erat consideratio, quoniam cum essent fratres æque capaces, & de eodem genere vocato cum investituram, id nil prohibebat, nisi quatenus hæc observantia deduceret quæ qualitate alienationis, facta per venditores, cum promissione evictiois, pro se filii, & descendentibus, quatenus isti partis alienantis hereditariam qualitatem haberent, & ex parte emptoris acquirere præsentis pro se, hereditibus, & successoribus quibuscumque, & aliorum, quibus dederit cum clausula ad habendum, ita defumendo observantiam quod apud eos feuda, ejus nature hereditaria, & libere haberentur.

Ex his autem inferri dicebam, quod ubi etiam Lucas agnatus oppositor non esset hæres Augustini, & Cæcilie parentum, atque ab eis omninò independentem veniret, adhuc pro femina proximiorè judicari deberet, præsertim in possessorio, ut supra, stante præsertim ultimo statu, qui ad instar eorum, quæ habemus in beneficiabilibus, etiam in hac materia feudali, vel simili, attendendum videtur, ut in specie ultimi status advertitur supra, d. disc. 104.

Et generaliter tam in feudis, quam etiam in officiis, aliisque regalibus, eodem jure regulari solitis, ac etiam in principatibus, & majoratibus, præsertim in Hispania qualificatis, hæc figuram feudorum ibi facientibus, ex relatis disc. 1. & 7. cum seqq. de fideicom. & alibi, tam feudis, quam aliis dictas materias tractantes, ac etiam beneficiabilis respectivè, istos terminos promissivè adhibent, quod scilicet Beneficialitæ adhibent feudales, & feudis, aliisque similes adhibent beneficiæ, ut præsertim advertitur supra, disc. 7. & 8. ac etiam disc. 69. de pensio. & alibi frequenter.

Aggrediendum verò tertium, & ultimum statum supra distinctum, ab anno scilicet 1610. vel 17. respectivè, usque ad 1666. in quo ista quæstio excitata fuit; dicebam, quod hoc statu, vel tempore attentio, res omni dubio carere videbatur ob hereditariam qualitatem utriusque parentis in Luca oppositore concurrentem, & obtinente quamplura eorum, ac Lazari bona libera, ideoque eorum factum impugnare non poterat, neque proprios auctores de mendacio redarguere, etiam in iuribus ex propria persona competentibus intra limites virtutum hereditarium, intra quas Inventarium non prodesset, atque nihil referret illud adesse, ut non adesset, ad vulgarem quotidianam regulam text. in l. si quis à matre, c. de rei vendic. de qua nimium frequenter sub tit. de fideicom. & in omni alia ferè materia, etiam in ista præsentibus.

Ac etiam, quod cum idem oppositor, defuncto Augustino pa-

no patre, per hanc viam hereditariam ambulasset, five per hanc viam ingressus esset, quia nempe hereditario jure propria portio possessionem obtinisset, ac etiam investituram reportasset, ita non poterat proprii auctoris dominium, & pertinentiam negare, neque impugnare illum titulum, ex quo suum jus metiebatur, ad regulam text. in l. si quis condit. C. locat. quam locum habere in omni materia, cui eadem congruat ratio, & præsertim in ista feudali, est magis receptum, ex collectis de more ad satisfactionem per solius improbi laboris collectorum profectorem Rubicum in addit. ad decis. 420. num. 50. & seqq. p. 4. rec. tom. 2. & advertitur pluries supra.

Et in omnem eventum, advertebam, negari non posse huic parti representanti jura Lazari, & Cæcilie, quorum hereditaria qualitas habetur, retentionem pro summa libram 38. mil. dotis Aloyia, & uxoris dicti Jacobi Mariæ senioris, qui supponebatur auctor, & impressor dictæ novæ qualitates, vel formæ, pacti, & providentiæ; tum quia pro isto debito cum assensu Reipublicæ domine directæ hæc feuda in specie obligata fuerunt in ipsamet investitura anni 1548. ex qua agnatus totum ejus jus desumebat; tum etiam quia erat debitum primi acquirentis, ad quod citra dubium, ubi præsertim illud procedat, adeo non cadat illa consideratio implicite donationis, ob quam debita posteriora impugnant possent, tenentur successores, quamvis expressè, & clarè investitura esset in forma pacti, & providentiæ, & frequenter insinuatis supra, hoc fit, & sub altero de emphyt. at alibi.

Magnum item fundamentum constituebatur ex parte dicti agnati, in deductis apud Andreol. contr. 212. & seq. cum quibus processerit Consultor in dicto voto tradito contra Jacobum Mariam viventem, occasione questionis super portione alterius fratris prius defuncti, ut supra, ac etiam supponebatur, quod in ista portione magnam facerent impressionem; sed advertebam, quod ultra generam considerationem, de qua disc. 35. de judic. & alibi pluries, super modica, & fallaci, imo nulla, penitusque contemenda auctoritate illorum præsertim modernorum Consultentium, qui more Advocatorum ad pecuniam, ac requiritis opportunitatem scriperunt, eorumque scripta prout jacent publice luci, potius foret pro inani gloria, quam pro servitio veritatis, & justitiæ, dederunt, quo nil absurdum, nihilque Republicæ, ipsique legali facultati magis perniciosum, ac præjudiciale; adaptari observandum considerationem, de qua apud Franch. decis. 360. num. 5. & 6. & eod. disc. 35. de judic. quod scilicet, quando allegantur consilia, videre oportet decisiones, que in illis casibus prodierint, dum præfatus auctor Advocatus more scripsit pro agnato mafculo super eodem puncto, de quo agitur supra, disc. 11. in quo fuit decisum contrarium.

Quinimo ubi etiam juxta scripta decisum esset, prout mihi pro eadem parte scribente decidi debere videbatur ex ibidem insinuat; adhuc tamen id nil referre dicebam ob longè diversas illius casus, ac illius circumstantias, ut clarè patet ex earum combinatione, ad quam principaliter, ac omnino tam per Judices, quam per Consultentes reflecti debet pro congrua applicatione, non solum consiliorum hujusmodi moderata, que revera stultitiæ species est in judicando, vel consulendo attendere, quoties non sint recepti, & canonizati per Tribunalia, sed etiam ubi allegantur ipsorum Tribunalium decisiones, vel responsa, pro veritate, quandam decisionum speciem habentia, qua ita, & non alias attendi debent, ut latius eod. disc. 35. de judic. istaque præsertim error, tot induxit confusiones, istaque facultatem contempitabili reddidit.

PARMEN. PERMUTATIONIS. PRO DUCE, ET EPISCOPO PARMÆ CONJUNCTIM.

Casus disputatus in Congregatione particulari, & pendet.

De Bulla S. Pii V. de non infeudando, quando intret, necne, præsertim in statu mediato, & an in Castris confiscatis pro delictis privatis; Et de estimatione bonorum jurisdictionalium quomodo faciendâ sit pro regulanda utilitate contractus; Et de aliquibus ad materiam, de qua supra, disc. 60. Et an vassalli, vel subditi sint legitimi contradictores ad impediendam alienationem loci, ac mutationem Domini.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
2 De punctis controversis.
3 In dominis temporalibus Ecclesiarum inferiorum, penes quem resideat dominium alium.
4 An Bulla Piana de non infeudandis capiat statum mediatum.
5 Quid de aliis Constitutionibus, & provisionibus Apostolicis.
6 De eodem de quo n. 4. cum distinctione.
7 De subinfeudationibus, que non veniunt sub dicta Bulla.
8 De ratione differentie inter hujusmodi concessiones in statu mediato.
9 Quod subinfeudatio non importet scissuram, vel alienationem feudi.
10 De requisito subfeudi, ut fiat personæ equalis conditionis.
11 De ratione cuiusvis est bulla, & quando ex cessante rationem non intret.
12 Distinguntur diversæ species dominiorum temporalium in Papa, & quantum species cadant sub Bulla.
13 De alto, & directo dominio penes feudatarium compatibiliter cum altero dominio Domini.
14 Nemo potest facere sibi equalem, ideoque alium dominium non est concessibile, quod declaratur.
15 De ratione ob quam alium dominium in iis Castris, & bonis jurisdictionalibus, que in Regno Neapolitano possidentur per Ecclesias inferiores, fit penes Regem.
16 Quando dicitur adesse utilitas Ecclesie in alienatione.
17 Quid ubi agatur de bonis jurisdictionalibus, & quomodo hæc estimantur.
18 Attendens debet principaliter utilitas Ecclesie universalis, qua accedente, non curatur utilitas Ecclesie inferioris.
19 Revenantur utilitates in casu.
20 An subditi se opponant alienationi loci, & sint legitimi contradictores, & de prerogativa eorum competente.
21 An Bulla intret in Castris obventis in Cameram ex causa confiscationis.
22 An eadem Bulla impediat remissionem incurse caducitatis.

D I S C. CXXVIII.

Posidente Cathedrali Ecclesia Parmensi ab antiquo ex Imperialibus concessionebus, registratis apud Ughell. tom. 2. hinc Saere, quasdam Villas, & loca inhabitata, cum jurisdictione, & impetio, adeo ut quantum Principis secularis, Episcopus figuram faceret; currentis sæculi initio, foret clarior, quam antea, excitate fuerunt, five creverunt controversiæ jurisdictionales inter ipsum Episcopum, & Ducem, eorumque respectivè Officiales, & ministros super alto dominio, & competentia regaliū majorum, præsertim in calamitosis temporibus belli, pestis, & famis, vel occasione aliarum extraordinariorum contingendarum, juxta casum, de quo casu supra, disc. 60. & alios, de quibus apud Spad. conf. 5. & lib. 1. Fajard. allegat. 3. & seqq. & alios. Quare ad occurrendum in convenientibus, que exinde resultare praxis dicebat, de anno 1617. conclusa fuit inter Ducem, & Episcopum permutatio hujusmodi locorum cum aliquibus tenentis, & bonis privatis duplicati fructus, arce desuper sub Gregorio XV. prævia consultatione Congregationis particularis aliquorum Cardinalium, expeditum fuit beneplacitum directum uni ex vicinioribus Episcopis in solita forma si in evidentem, incertum tamen est ex quibus accidentibus conventionem effectum sortita non sit.

Hinc demò sub Alexandro Septimo inter modernos Ducem, & Episcopum ad novam eventum est conventioem consimilem circa redditum duplicatum bonorum Ecclesie assignandorum, cum ea differentia, quod inter dicta bona, que pro majori parte erant alodialia, consistentia in prædiis privatis, adesse etiam quoddam Oppidum, seu Castrum, aliis jure subfeudi possessum per illos de Sancto Vitali, ad Cameram Ducalem devolutum, quodque in eo Episcopus eandem haberet jurisdictionem secularem, quam præfati inferiores Domini habere consueverunt, cum eodem titulo Comitatus, quem in præfatis locis ab antiquo obtinent; atque desuper, juxta styllum, deputata particulari Congregatione aliquorum Cardinalium super concessione

hinc petiti beneplaciti Apostolici; cum tempus jam expirantis Pontificatus Alexandri, & brevis Pontificatus Clementis Noni successoris, consumptum esset in informationibus facti, alitque diligentis, ac etiam in consuetis Decretum Curiarum moribus; idcirco fuit Clemente Magno per eandem Congregationem assumpta fuit formalis cognitio super hujus conventionis approbatione, vel reprobatione; postquam propter oppositionem vassallorum Episcopi, eorumque Communiatum agrè ferentium istam Domini mutationem.

Desuper itaque assumpta disputatione, in primis sessionibus major difficultas habebatur super oblatulo Bullæ Piana de non infeudando; cognitio autem ex infra deducendis, quod bulla revera non intraret, excitata fuit difficultas super alio puncto, qui primo aspectu videbatur planus ob fructuum duplicationem, circa Ecclesie utilitatem, ac etiam aliquantulum super vassallorum oppositione, unde tres fuerunt puncti; unus nempe Bullæ Piana; alter utilitatis Ecclesie; & tertius oppositionis vassallorum.

Quatenus pertinet ad primum; dupliciter motivabatur per Camerales, & alios Oppositores, eisdemque Cardinales, super obstantia bullæ; primò nempe super translatione locorum Ecclesie in Ducem, dum ita Pontifex, & Sedes Apostolica infeudare, vel alias concedere dicebatur alium dominium, & superioritatem, que in hujusmodi dominis temporalibus Ecclesiarum inferiorum penes dictam Ecclesiam universalem, & Sedem Apostolicam esse dicuntur, juxta deducta supra, d. disc. 60. Et secundò in translatione Oppidi, vel Castris, quod Dux assignabat Ecclesie, ob amplitudinem verborum dictæ bullæ, & aliarum, que pro ejus confirmatione per successores Pontificis condite fuerunt, illam præsertim Innocentii Noni, ut omnis species concessionis quocumque explicetur vocabulo, sub ea venire dicitur, ut in præcedentibus pluries in istius bullæ proposito advertitur.

Cumque per alios scribentes pro concessione beneplaciti, prius quam ego evocatus essem, deducerentur à me pluries insinuat in hoc jam edito libro de feudis, præsertim occasione Bullæ Baronium, ac etiam istiusmet bullæ de non infeudando, & similium, ut completeretur solum Statum Ecclesiasticum immediatum, five illum mediatum improprium, locorum scilicet existentium sub Baronibus, & Dominicellis omnino subordinatis, non autem statum verè mediatum sub feudatariis regalibus, & vere dignitatibus; supremum Principum figuram facientibus, hinc nimium insistebatur super istius assumpti reprobatione cum bullarum verbis, & præsertim jam dictæ Innocentii Noni, quia nempe expressè loquantur de univèrso statu, tam mediato, quam immediato.

Assumptus itaque post aliquas disputationes ex parte Ducis, & Episcopi conjunctim, fortè pro isto assumpto subsistendo; dicebam quidem, etiam cum sensu veritatis jam agnoscere per Congregationem, quod bulla de non infeudandis, in isto casu non intraret, ex aliis motivis, ut infra, non autem ex isto, ita generaliter, & abstractè sumpto, cum verius videretur contrarium, ut bulla univèrsum statum Ecclesie, etiam istum mediatum, juxta modum tamen, de quo infra, comprehenderet; fallacia verò esset (si frequenter in ista facultate contingit) in confusione casuum, vel effectuum, attendendo cum consueto, & connaturali vitio, propositionem generaliter, & in abstracto five in litera, non reflectendo ad distinctionem casuum, vel effectuum.

Pro comprehensione itaque dicebam, vim non facere verba, in quibus oppositores, vel motivantes solum insistebant, quoniam, ut frequens in conclusa praxis docet, tam occasione Bullæ Baronium, de qua præsertim super hoc puncto agitur supra, disc. 74. & alibi, quam occasione Equidiana, & quamplurimum Constitutionum, ut pura sunt bullæ boni regimini Communiatum, & illæ receptionis banitionum, ac etiam impositionum operum cum similibus edictis, & provisionibus, ut in eis legantur eadem verba, & tamen praxis docet, ut non comprehendant statum verè mediatum, ut sunt Regnum Neapolitanum, & isti Ducatus Parmæ, & Placentiæ; ac etiam prius ante devolutionem erant Ducatus Ferrariæ, & Urbini.

Benè tamen dicebam comprehensionem resultare ab eisdem bullarum ratione, vel fine, ad quem principaliter procederent, ob imminente scilicet, vel verisimiliter speratam (qualem eventus docuit) devolutionem feudi Ferrariæ, de qua supra, disc. 2. & in aliis, ideoque circa ipsa feuda majora in genere, tam in casu devolutionis, eorumque incorporationis cum reliquo statu, quam etiam investitura duran

te, quatenus illa proroganda esset, contra prohibitionem dictæ bullæ Clementis IX. advertebam, quod de comprehensione dubitandum non esset.

Illam tamen dicebam dignosci differentiam inter istam speciem status verè mediati, & alteram status immediati, quod in hac secunda specie, ubi aliquorum Castrorum, & locorum jurisdictionalium devolutio, seu reversio ad Cameram, & Sedem Apostolicam sequatur, five sit ex causa vere devolutionis ob lineam finitam, five ex illa caducitatis, vel confiscationis, quinimo etiam venditionis post certum tempus, juxta bullam Clementis Octavi, que Baronium nuncupatur, non possunt illis amplius concedi in feudum, vel gubernium, aut Vicariatum, quamvis subordinatum, cum solum cadere possit ratio dubitandi in concessione commoditatis, juxta motivata supra, disc. 61. ut agendo etiam de locis obventis ad Cameram ex causa confiscationis, ratione privati delicti, rejecto conf. 16. Spada lib. 1. advertitur infra, hoc eod. disc. & alibi.

Secus autem in altera specie status mediati, consistentis in hujusmodi feudis majoribus, & regalibus, consistentibus Regno, vel Principatum absolutum, ut in specie agendo de isto Ducatu Parmæ, habetur supra, disc. 12. & in aliis; quoniam non prohibetur ipse Princeps feudatarius, cessante fraude, alitque concurrentibus feudis requisitis, de quibus supra, disc. 1. & alibi, loca aliàs concessa, & devoluta, five aliàs nunquam concessa, nec infeudata, vel subinfeudata, quoties non sint de expressè prohibitis subinfeudare, seu aliàs concedere, in forma tamen subfeudi, omnino subordinati, & dependentis, sive remanentibus alio dominio, & superioritate penes ipsum feudatarium majorem concedentem, juxta notoriam, ac frequentem praxim Regni Neapolitani; ac etiam istorum Ducatum Parmæ, & Placentiæ, & illam prædictorum Ducatum Ferrariæ, & Urbini, ut præsertim advertitur disc. 1. nu. 10. & seqq. atque in hoc sensu dicebam intelligenda esset à me dicta super non comprehensione status mediati.

Habet ista distinctio evidentem differentiam rationem, quoniam in prima specie status immediati, non cadit terminus subfeudi, vel excadentiæ, utpotè cadens in concessionebus, quæ dantur per feudatarium, quoniam cum concessione faciendæ sint per Papam, dicuntur immediatæ; & in capite juxta hujusmodi terminorum distinctionem, de qua supra, disc. 7. & alibi. In altera verò specie, subfeuda, que per feudatarium conceduntur quoties cum dicta dependentia, & subordinatione sequantur non sunt verè feuda, neque importare dicuntur ipsius feudi divisionem, vel scissuram, quod ejus unitati non præjudicatur, quatenus enim in utriusque Siciliæ Regnis subinfeudationes prohibita sunt ipsi feudatariis, quatenus ita disponat, vel ita interpretata, & recepta sit illorum lex particularis in Constitutione, que incipit, Constitutionem Divæ memoriæ, ut advertitur eod. disc. 1. ubi agendo de natura hujusmodi feudorum majorum redolentium principatum, habetur ista connaturalis facultas, ut ea mediante possit ille Princeps sibi constituere milites qualificatos primi ordinis.

Major itaque dubitandi ratio consistebat in qualitate personæ, cui hæc subinfeudatio fiebat, quod scilicet esset manus mortua, penes quam desperata esset devolutio, unde deficere dicitur magis essentiali requisitum subinfeudationis, ut fiat alteri equalis conditionis, ita intelligendum, ut eod. disc. 1. habetur. Verum advertebam, quod id non percuteret controversum particularem partem bullæ Piana, sed potius materiam generalem subinfeudationis, juxta terminos juris communis feudalis, ut scilicet ita cessaret illa subinfeudandi facultas, quam aliàs feudatarius habet, ut properea requiratur Domini assensus, qui ex hoc motivo justè negari potest, adeo ut dicenda veniat alienatio prohibita, ex deductis eod. disc. 1. sed in hac facti specie ob ejus particulares circumstantias locus erat concessioni assensus ob magnam feudi, ac ipsius Domini utilitatem, dum à manu mortua obtinebatur longè majus, & dabatur minus, ideoque feudi conditio fiebat melior.

Quo verò ad casum conversum locorum, quæ per Ecclesiam dabantur Duci, vel feudo, magis planum esse dicebam (etiam cum sensu veritatis) quod casus non caderet sub bulla; tum ob cessantem ejus rationem consistentem in dissiminatione, vel diminutione principatus temporalis Ecclesie, dum ita potius augeri dicebatur ob notabilem dilatacionem finium feudi, tollendo hæc bona à manu mortua, eaque transferendo in feudatarium, per cuius lineam masculinæ finem sperari potest devolutio, & istud

istud incrementum a natura; tum etiam quia ista species domini non cadit sub bulla.

Si quidem in hoc proposito tres species domini temporalis in Papa considerande veniunt; Prima scilicet magis generalis, & habitualis in universo orbe, omnibusque Regnis, principatibus, & dominiis, quam tanquam Christi Vicarius habere dicitur, & cum qua, ex fidei preteritum motivo, Reges, & Principes deponere potest; eorumque Regna, & Principatus alii concedere; juxta exempla deducta *disc. 2. in relat. Cur. ubi late de hac potestate*; Et certum est, hanc speciem sub dicta bulla non cadere.

12 Altera species alti domini, & superioritatis habitualis, vel intellectualis, quam Papa, pariter uti Papa, & Christi Vicarius, tanquam Episcopus Ecclesie universali itius, ac Sedis Apostolice nomine habere dicitur pariter per universum orbem in dominiis temporalibus, que obtinentur per Ecclesias inferiores, que obtinentur per deducti supra, *disc. 60.* Et pariter ista species absque dubio non cadit sub bulla, dum ista expressè loquitur de dominio temporalis, & sic de tertia specie, in qua Papa consideratur potius tanquam Rex, seu Princeps temporalis, ut advertitur *ad disc. 2. in relat. Curie, & hoc eod. tit. ac alibi pluries*, ita comprobante quotidiana praxi super beneficio Apostolico, quod concessio solet in alienationibus, aliisque conventionibus, que super dominiis temporalibus fiant per Ecclesias inferiores ultra montes, & præsertim in Germania, ac etiam quandoque in ipsamet Italia, ut docet praxis in casu de quo *d. disc. 60.* adeo ut bulla restricta sit ad tertiam speciem.

13 His itaque sic stantibus, dicebam intrare dilemma, quod aut istud dominium censendum est de secunda specie, & tunc non cadit sub bulla; aut de tertia, & tali casu, nulla dicebatur fieri alienatio in eum, qui non haberet, quoniam cum investitura Pauli III. hujusmodi Ducatum Parmæ, & Placentinæ, contineret totum id, quod Sedes Apostolica in hac ratione ditios temporalis possideret in ea regione, qua nuncupatur Gallia Cisalpina, seu verius Transpadana, ita jam hinc feudo, de quo agebatur, annexum erat hoc dominium, dum ex eadem ratione ad Cameram Ducalem sequuta est devolutio illorum feudorum, que antehanc investituram directè, ac immediate per Sedem Apostolicam concessa fuerant, ut præsertim patet ex casu, de quo supra, *disc. 74. cum similibus.*

Ac propterea advertebam, quod ista conventio aliud non importaret nisi reversionem hujusmodi locorum ad suam majorem unitatem, & consolidationem domini utilis, vel subalterni, cum illo directo, vel alto, pariter subalternum, quod comparativè, ut infra, penes majorem feudatarium esse dicitur.

14 Quamvis etenim aliquibus ex Cardinalibus ista consideratio videretur metaphysica, ex regula juris, quod idem dominium directum, sive alium esse non potest penes duos in solidum, & ex altera propositione, de qua præsertim *disc. 146. de dote*, ac etiam *hoc eod. tit. disc. 1. & alibi*, ut scilicet hoc directum, & alium dominium, ac major superioritas, que vulgò *Sovranità* appellatur, concedi non possint, neque avelli à corona, vel principatu, unde propterea nemo potest sibi facere æqualem; dicebam tamen, quod ista esset levis difficultas, quoniam illud idem dominium directum, & alium, quod Sedes Apostolica retinet in feudo majore, & sic in toto corpore, retinere quoque dicitur in hoc membro, seu parte; feudatarius autem dignitatis, ac feudi regalis, comparativè ad subfeudatarios, & inferiores Barones, & Domicellos (de quorum genere ita Episcopus censendus esset) habere dicitur quoddam dominium, quod etiam alium, & directum dicitur; sed, ut dictum est, comparatione inferioris domini utilis improprie, & abusive, adeo ut comparatione illius veri, ac proprii alti, & directi domini, quod resideret penes infeudantem, dicitur subalternum, unde propterea aliqui ad distinguendum istas species, illud majus, quod remanet penes Dominum, appellant altissimum; eodem modo, quo in Papa, juxta primam speciem, de qua supra; Et sic est quedam dominiorum gradualitas compatibilis pro respectu diversitate, ob quam non implicat in eadem re concursus plurium dominiorum in solidum, ut præsertim habetur supra, *disc. 62. & alibi pluries*, atque juxta illam gradualitatem, que in eadem jurisdictione Ecclesiastica, vel spirituali dignoscitur inter Episcopum, Metropolitanum, Primatem, seu Patriarcham, Legatum Apostolicum de latere, & Papam, sive in tem-

poralibus inter Imperatorem, vel Regem omnino independentem, & eius generalem Vicarium, vel Præsidem, & successivè, Gubernatores, & Magistratus, majores, ac respectivè minores, ac Barones, & Domicellos; Unde propterea hujusmodi feudatarii majores, & supremum Principum figuram gerentes, ac potestatem, & jura exercentes, dicuntur tanquam Vicarii generales, & supremi Magistratus, sive Legati habere alium dominium, & majorem superioritatem in actu, seu exercitio, epus habitu remanente penes infeudantem.

15 Ex hoc autem probabilius manere videtur, ut in illis Castis, & locis, que in dominio temporali possidentur per Ecclesias inferiores in Regno Neapolitano jure allodii (cum in illis, que obtinentur jure subfeudi, nulla cadat ratio dubitandi) procedant potius ea, que habentur apud Apont. *disc. 2.* quam ea, que habentur apud Spad. *disc. 5. & 6. lib. 1. & supra, d. disc. 60.* cum Rex sit feudatarius Papæ, & Sedis Apostolicæ, ideoque ad evidentiæ convincitur error, & apostolice ineptia aliquorum modernorum, quod non reflectendo ad hujusmodi distinctiones, & circumstantias, confundunt casus, & authoritates, applicando *d. disc. Apont.* & concordantes alii casibus, quibus ea ratio non congruat.

Sublata itaque hac prima difficultate, atque firmato, quod revera casus non caderet sub Bulla Planæ; assumpta fuit questio super secundo puncto utilitatis, juxta terminos generales *Extravag. ambrosiæ.*

In hoc autem ingenue dicebam, potius motu scribentis pro veritate, quam more Advocati, vel conductu illi scriptoris ad opportunitatem conducendis; quod quando ageretur de bonis privatis in differensibus, utilitas Ecclesie sit indubitata, ob fructuum duplicationem, cum tamen iusticiæ aliquis excessus, quinimò æqualitas, vel etiam minor summa compensata à certitudine, juxta *disc. Mantica 101.* cum aliis relatis *disc. 1. de alienat. & contract. prohib. (ubi generaliter de hac materia alienationis bonorum Ecclesie) num. 45. & seq.*

16 Et multò magis dum aliæ accedebant circumstantie majoris vicinitatis, ac majoris commoditatis bonorum, que per Ecclesiam in exchangium recipiantur, & super quibus replendo inutiliter chartas cum copiosis allegationibus nimium de diffundebant aliqui scribentes ex parte Ducis, procedendo cum modernis collectoribus, de ista materia alienationis bonorum Ecclesie agentibus.

17 Sed quoniam agebatur de bonis jurisdictionalibus, ita qualificatis, adeo ut redolerent quandam speciem domini independentis in natura parvi principatus; hinc proinde, quando ageretur de omnimoda alienatione, & translatione in alium Principem, vel dominum, adeo ut loca non remaneret in dominio, & ditone Ecclesie Romanæ, vel Sedis Apostolicæ, tunc in nulla consideratione habenda esset duplicatio fructus, atque bene procederet difficultates per ipsam Congregationem excitata, ut estimari deberet ipsa fors principalis, que ita videtur esse inestimabilis, ac non de facili recompensam admittit, ut advertitur *disc. 11. de preeminentiis*; unde propterea praxis docet, quod quantumvis cum magnis sumptibus, & incommodis tueri expediat aliqua dominia, potius damnosa, ut (ex gr.) praxis docet in Monarchia Regis Catholici circa dominium Flandrie, nec non illud Orani, aliorumque locorum in Africa; atque in ipsamet Italia, in Portibus Etruriæ, & alibi; ac etiam in hoc principatu temporali Ecclesie sequitur, in statu Avenionensi in Gallia, & in Italia in statu Caltri, empto investitura durante, ut advertitur *disc. 80. de regal. cum similibus.*

18 Conclusio etenim, de qua *d. disc. 1. de alienat. & contract. prohib. num. 50. & seq. & supra hoc tit. disc. 19. 24. & in aliis*, ut jurisdictionalia æstimantur in medicate plures, quam bona privata indifferentia, quoties ratione onerum feudali non mereantur potius minus æstimari, juxta ponderationes, de quibus *loc. cit.* procedi in bonis jurisdictionalibus inferioris ordinis, redolentibus simplicem baroniam, vel domicellariam qualitate subordinationatam, non autem ubi de hac specie domini pleni, & independentis.

Ac propterea, ut præmissum est, quando cum extraneo, & independente Principe, vel cum subdito alterius principatus ageretur, tunc certum esset, quod non diceretur adesse utilitas fructuum, duplicatione neglecta, cum revera non præponderet.

19 Adhuc tamen (his non obstantibus) in facti specie evidentem utilitatem verificari dicebam, quoniam distinguendo Ecclesiam inferiorem à majore Ecclesia universalis, que dicitur vera, & habitualis domina omnium bonorum, que possi-

possideantur per Ecclesias inferiores, inter quas distributa esse dicuntur fœderationis, & utilitatis potius burfalis, ac etiam præmientialis, & subordinata; idcirco principaliter spectanda est utilitas majoris Ecclesie universalis, qua concurrente negligi solet illa Ecclesie inferioris, à qua etiam cum damno, & diminutione, & absque aliqua recompensa, castra, vel bona dimembrari solent, illaque incorporari Sedi, vel Cameræ Apostolicæ, ut per Greg. XIII. factum esse de dominio Castrotruvallis, & Monthionis ab Ecclesia Massana, habetur supra, *disc. 54. & seqq.* & per eundem Pontificem factum fuit de molendinis, Ecclesie Metropolitana Ravennatenfis applicatis, extincta etiam aliàs assignata præsentatione pro recompensa in casu, de quo *decis. 51. & 52. post Pacichel. de distans. cum similibus*; multò igitur magis, ubi utriusque consultum remaneat, inferiori scilicet cum redditu duplicato, & majori cum plerisque utilitatibus exinde resultantibus.

19 Primum scilicet, quod ita dilatabatur fœdes feudi majoris, ejus devolutionis possibilitas adest, quæ deficit continuantibus bonis in Ecclesia manu mortua.

Secundo, quia efficebantur feudalia illa bona privata indifferentia, que assignabantur Ecclesie inferiori in recompensam, & que aliàs in casu devolutionis essent liberè transmissibilia.

20 Tertio, quia ita tollebat occasio scandalorum, & inconvenientium ratione controversiarum jurisdictionalium, & juri regum inter Duces, & Episcopum, eorumque respectivè officiales, & ministros.

Et quarto fortissè, ac evidentiùs, quod ita utraque Ecclesia, major, & minor, notabilem reportabat utilitatem, quoniam cum ista incorporacione feudo majori ponebantur magis in tuto omnimodum dominium, ac jura Sedis Apostolicæ, atque tollebat occasio questionis, de qua apud Spad. *disc. 5. & 6.* Apont. *disc. 12.* Fajard. *d. allegat. 24. & seq. & d. disc. 60.* ita occurrendo illi præsentationibus, que ex parte potestatis secularis promoveri possent super directo, & alto dominio.

21 Alio quoque resultante utilitate melioris defensionis hujusmodi locorum, juri quoque jurisdictionali cum Principibus consanantibus, præsertim in temporibus calamitosi belli diyni, vel humani, seu penurie.

22 Demum quoad tertium, & ultimum punctum oppositio nis subditum, an scilicet ista atteri deberet, nec ne; cum scribentes pro oppositoribus, deducere ea, que insinuantur supra, *disc. 38. & 111.* ac etiam *disc. 148. de regalib.* super vassallorum prælatione in venditione feudi; attamen advertebam, id continere æqui velle cum clarum, quoniam hæc prælatio non provenit ab aliqua dispositione juris, sed à quadam non scripta æquitate, fundata in duplici ratione; primo nempe quoniam in jus domini in nihilo fit derogari, imò melius, dum obtinet idem pretium, quod ab alio feudi, seu loci emptore obtinere solet, atque adhuc remanet dominus, & superior, ut eod. *disc. 148. de regalib.* habetur; Et secundo quoniam valde subditum interest non esse sub Barone, vel Domicello, sed sub immediato Regis, vel Principis domini, & regimine, ob quamplurimam præjudicia resultantia ex baronali vassallaggio, & præsertim illud, de quo *sub tit. de preeminentiis. disc. 32.*

Utramque autem rationem in præsentibus dicebam, quoniam aliàs utriusque Ecclesie inferiori, & superiori admerentur plures utilitates, de quibus supra, & quas vassalli oppositores supplere non poterant, ac etiam quia eorum conditio ita melior efficebatur, faciendo transitum à domino inferiori ad superiorem, & Principem, ideoque oppositio nis ratio erat illa, ob quam subditi Ecclesiarum habentium inferiores Prælatos, adeo tenaciter adversus Episcopos solent se opponere, ac litem sustinere, ex deductis *sub tit. de jurisd. disc. 1. cum plur. seqq.* ut ita scilicet majorem habeant vivendi licentiam, atque pro eorum criminibus non ita puniri possent à domino minoris potentie; ideoque indubitata videbatur oppositio, merito non multum in confidatione habita.

Stante verò jam recepta interpretatione, & usu hujus bullæ, ut de locis, & Castris jurisdictionalibus ad Sedem, vel Cameram Apostolicam devolutis, fieri non possit alia concessio, quocumque nomine, & vocabulo explicetur, etiamsi ad vitam, ob eisdem Bullæ amplitudinem; hinc proflus erroneum, maleque fundatum, aliquarum contingentiarum occasione, pro veritate à plerisque Cardinalibus consultis, dicere consuevi, non subsistere *d. conf. 16. Spad. eod. lib. 1.* in quo firmat, ut ista Bulla Planæ non comprehendat illa Castra, & loca, que ob privata crimina indifferentia cadant

sub publicatione bonorum, eodem modo, quo aliabona privata, & allodialia, puta, ut in casu suo ob partidicum, quod non est crimen feudale, ut late probat Capye Latr. *consult. 131.* quale propriè est illud felonie, in cuius casu bullam intrare in locis devolutis ob istud crimen dicit idem Spad. *conf. 23. num. fin. eod. lib. 1.* assignando *d. conf. 16.* quamdam rationem differentie inter casum devolutionis ex natura feudi, & casum confiscationis penalis, quod scilicet ista secunda species dicatur esse in fructu.

Verùm id continet æquivocum manifestum, non solum quia Sedes Apostolica proficetur, & solet ponere sub ista bulla etiam castra, & bona jurisdictionalia, que ob debita Baronum, & feudatiorum ad præscriptum Bullæ Baronum, tanquam privatus emit, quando post lapsum certum terminum sequatur formalis incarcerationatio, ut etiam advertitur infra, *disc. 132.*

Tum etiam, quia non videtur, que differentie ratio intret inter casum devolutionis, vel caducitatis, & casum confiscationis, cum idem adamum sit effectus reversionis illius rei ad suam unitatem, & reintegracionis membri separati ejus corpori; si etenim à lacu, vel fonte derivent rivus, qui privatis concedantur, illi verò, vel eorum aliqui impedimentum recipiant, ne ad commodum privatorum amplius curant, dicuntur confundi cum lacu, vel fonte, atque in eo remanere jure prioris, & antique cause, ubi id sequatur ex natura concessiois, & ob illius expirationem, sive ob aliquod insperatum, & extraordinarium accidens, cum semper idem sit effectus, eademque sit ratio confusiois partis cum toto, vel membri cum corpore; unde propterea apud feudistas recepta habetur propositio pluries in præcedentibus insinuata, quod in eodem Regno, vel Principatu, non potest quis esse Rex, & Baro, & sic penes dominum non datur feudum, vel dominium distinctum à majori, quoties reversione fit omnimoda, ac perpetua, cum solum illa contradistinctio sit practicabilis in casu accidentalis acquisitionis temporalis, ac resolvibilis, quia nempe dominus directus, tamquam privatus, emat à feudatario, vel ab emphyteuta, feudum, vel emphyteuticam pacti, & proventiæ pro ejus vita, vel jure, ex pluries insinuatis, quod in praxi in hoc Principatu contingibile est, quia non obstante primogenitura, vel alio vinculo, intret confiscatio ad vitam delinquentis, absque tamen præjudicio successorum, contingente morte naturali, juxta bullam Sixti V. super receptione bannitorum, cum similibus, quoniam tunc non dicitur sequei incorporatio, & restitutio membri, vel partis ejus corpori, & unitati, sed potius singulari, quod tamquam tertius possideat sicut penalis non traditur à sicut dominicali, illam rem, tanquam speciem commoditatis, sive tanquam procurator in rem prohibetur idem sicut istud jus alium cedere, atque post hæc scripta, occasione juramenti præstandi in primo Consistorio per Innocentium XI. super observantia dictæ Bullæ Planæ, competi, quod omnis difficultas hodie in hoc cessat ob Constitutionem Alexandri VII. ita expressè disponente, & cujus antea ex quibusdam causis non habebatur notitia, unde propterea dictus Pontifex fuit primus, qui illam juravit.

Et quamvis aliqui motivarent, quod si ita esset, sequeretur, quod incurrente aliquo feudatario, vel Barone caducitatem ob feloniam, vel aliud crimen, non posset remitti; attamen dicebam, quod istud argumentum non concludit, quando caducitas sit solum juris, & intellectualis sine effectu, & sine rituali, perfecta, & omnimoda incorporatione, quoniam tunc actus non importat omnino novam, & ex integro concessioem, vel prorogationem, que propriè continentur sub bulla, sed solum remotionem obfuculi, ad hoc ut prior, & antiqua concessio duret, & continet, sive etiam post incarcerationem jure postliminii, ubi præsertim sequatur pro executione capitulorum pacis, juxta ea, que habentur supra, *disc. 27.* ideoque casus est toto celo diversus.

Adhuc tamen causa pendet, quia commissæ fuerunt meliores informaciones super valore, & super reddito, ad effectum se magis certificandi, an præsupposita essent vera.

Atque hinc dicebam, non obitare aliud obiectum de prohibita penitentia post impetratum beneplacium Apostolicum, & super quo imbecillitas videbatur, adeo magnificare tanquam peregrinam, & etiam auctoritate Gratiani, qui in substantia in Curia vivens, nullam fecit figuram, nullamque in praxi habebat aptitudinem; sed fuit solum elaboratus Collector aliarum positionum Rotæ, Cameræ, & Signaturæ, quamvis nimia commendatione quidem dignus, ob bonum ordinem in ea collectione tentum; ac etiam quia ista est conclusio nimium plana, & vulgaris, de qua eod. disc. 1. de alienat. & contrah. prohib. & alibi pluries.

Etnihilominus dicebam quoque; omnino cessare ejus applicationem, dum sub falso nomine ejusdem Ecclesiæ, re non integræ, & post expressè declaratum resolutum contractum, non solum de jure, sed ex pacto resolutivo, per alteram partem impetratum fuerat, ex his, quæ magis proximè ad rem firmantur apud Bich. d. decis. 660. atque tanquam abolutum supponitur in omnibus auctoritatibus, & decisionibus agentibus de ista materia alienationis bonorum Ecclesiæ, de quibus d. disc. 1. de alienat. & contrah. prohib.

NULLIUS, &c.

ASSIGNATIONIS FEUDI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

De assignatione, vel datione insolitum feudi, quam Pater faciat pro satisfactione debiti, vel cum alio onere, an valeat, & qualis effectus exinde resultet.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
- 2 Datio insolitum habet vim solutionis debiti.
- 3 Debitor rectè solvit proprio creditori non decocto.
- 4 Si datio insolitum est nulla, habetur ac si facta non esset.
- 5 Quale remedium competat adversus dationem insolitum.
- 6 De statuto præferente venditorem re sua quibuscumque creditoribus emptoris.
- 7 De impedimentis resultare solitis in alienatione, vel dispositione feudali.
- 8 Refutariarius an teneatur ad debita refutantis, & an reversatio præventiva assumptionem recipiat.
- 9 Prohibitio alienandi non tollit quin bona sint in dominio prohibiti.
- 10 An debitor liberetur dando creditori bona, ad que ejusdem creditoris creditores agere non valeant.
- 11 Qualis actio deur creditoribus feudatariis ad feudum patris, & proventibus.
- 12 Quando datio insolitum non liberet debitorem in præjudicium creditorum.

D I S C. CXXX.

Intransmissa notula absque nominibus, & loco, probabiliter autem ex Pedemontana Regione, sive ex alia ultra montes, supponebatur, quod cum Cajus Pater Titii filii in curis 20. mil. auri, partim pro restitutione dotis matris, & uxoris, & partim pro pecuniis per filium in bello questis, in solum ei dederit feudum, quod supponebatur pro moribus Regionis esse sub dubio, an caderet sub hypothecis per feudatarium contractis. Cùmque filius ex aliis causis aliquo ere alieno oppressus esset, vel ejus bona confiscationi subjacerent, quærebatur, an dicta assignatio valida esset, & quem operaretur effectum? Et positò, quod non induceret liberationem Patris à dicto debito, posset ipse pretendere restitutionem feudi, sive ejus pretium, cum potioritate adversus omnes creditores filii, stante statuto loci, quod venditor in re propria potioritatem habeat adversus omnes emptoris creditores, quamvis de speciali hypotheca, vel in domini reservatione sibi non consulerit.

Incertus autem, ex cuius parte requisitus essem, pro Cajo patre respondendum esse censui, quod scilicet, aut valida esset assignatio, aut non; Primo casu, ea mediante, liberationem à debito reportaverat, nisi ex facti circumstantiis læsio resultaret ex parte filii, quatenus ipse supponeret, aut ex parte creditorum, collusio, & fraus, quæ per creditores opponeretur, ut infra; & si invalida, debebat habere feudum.

Posita etenim validitate, regula assistit debitori, ut datio in solum effectuata, cum subsequuta traditione, vicem

habeat verè solutionis, ejusque effectus operetur, adnot. in l. libera quedam. C. de sens. & l. si quis aliam, ff. de sol. cum concord. apud Surd. decis. 266. & disc. 64. de dote disc. 32. & 67. de cred. & sepulch. & per consequens resultaret vulgare axioma, super quo multa colliguntur per Barboas. axioma. 20. num. 1. & Rota decis. 172. num. 1. p. 1. recent. quod solutione ejus, quod debetur, omnino tollitur obligatio, adeo, quoties primum jurium creditoris, qui dationem in solum recepit, reservatio facta non sit, neque aliqua addita specialitas, quæ in casu evictionis inducat reviviscantiam, magis receptum sit, ut evictis bonis in solum datis pro quantitate, primum debitum tanquam jam extingui non reviviscat, sed solum competat nova evictionis actio, ex deductis apud Surd. d. decis. 266. cum aliis disc. 31. & d. disc. 94. de dote, & alibi.

Neque filii creditoris hæredes, quibus hoc nomen debitoris hypothecatum esset, aliud præterdere posse respondit, ex recepta, nimisque in foro practica propositione, deducta ex textu in l. nomen. C. que res pignobilis. non possunt, de qualitate decis. 100. post Merlin. de pign. repetit. decis. 337. p. 9. recent. Add. ad Burat. decis. 793. & pluries sub tit. de cred. & alibi; ut scilicet seculo casu decoctionis jam detectæ, ac talis, quod de jure produxerit interdictionem administrationis ipsi debitori notæ, non prohibetur illi; debita solvere proprio creditori, & liberationem reportare, quamvis eum sciat ere alieno pressum, ac debitis implicitum, dummodò tamen de veritate solutionis constat, non autem per simplicem acceptationem, vel confessionem, aliundè non administratam, quoniam cum creditor non possit proprio creditori condonare, vel remittere debitum in præjudicium creditorum, idcirco sola confessio de recepto probabilibus adminiculis non munita, non sufficit, cum speciem donationis redeat, ex deductis disc. 139. de dote, ac sepulch. sub tit. de alien. & contrah. & alibi.

Hinc decisio pendebat à dicto puncto validitatis, vel invaliditatis actus, quoniam si erat invalidus, tunc ex certo principio, quod nullus nullæ sunt qualitates, quodque id, quod nullum est, nullum operari potest effectum, idcirco remaneret quidem Cajus debitor, ut prius; sed è conversò haberet dominium feudi, ita nunquam ab eo abdicatum, adeo ut etiam fructus mediæ temporis ad ipsum pertinerent, cadente quaestione, pro moribus Regionis decidenda super debiti usuris, juxta casum, de quo supra, disc. 31. & ea, quæ generaliter super fructibus pignoris, comprehensandis cum usuris debiti, habentur apud Fontanell. decis. 208. & seqq. & advertitur pluries sub tit. de usur. & alibi.

E conversò autem posita validitate, ubi impugnatio fereretur ex parte unius ex principalibus contrahentibus, dicebam cadere solum posse terminos læsionis, eo modo, quo in emptione, & venditione, cujus speciem dato in solum habet, ex pluries insinuatis, & quatenus oppositò fiat ex parte creditorum filii, intrare possent termini fraudis, & collusionis, ob implicitam remissionem, quia nempe data esset in solum res, quæ non æquivaleret, quoties inæquivalentia sit notabilis, adeo ut exinde resultet suspicio fraudis, & collusionis, quamvis ad terminos textus in l. secunda, C. de rescindend. & vendit. & in cap. 2. & 3. de empr. & vendit. non verificaretur læsio enormis, cum aliud fit agere cum ipso principali contrahente, impugnante factum proprium; aliud verò cum tertio, cui fraus per ipsos contrahentes fieri poterit.

Atque hinc sequi dicebam extraneos esse dictos terminos concursus venditoris pro pretio rei venditæ, in ipsa re, cum creditoribus emptoris, unde recurrere oporteret ad statutum, stante dicto dilemmate, quo aut actus erat validus, aut non; Si erat, de consequenti Pater liberationem à debito reportaverat; Et si non erat, quamvis remaneret debito affectus, reassumeret tamen poterat feudum jure prioris dominii, ut potè nunquam amissum, & per consequens non intrabant termini concursus creditorum. Quatenus itaque pertinet ad punctum validitatis, vel invaliditatis ipsius actus dationis in solum, ex impedimento, vel vitio rei non existentis in libero commercio; Dicebam, restitendum esse, an hoc impedimentum resultaret à natura feudi, & lege investitura, quia nempe esset feudum antiquum pacti, & providentia, quod ipsi filio, alii que per investituram vocatis debitum esset ex persona propria, adeo ut ipse Pater non haberet proprietatis dispositionem; aut verò esset hereditarium, ac aliàs liberæ dispositionis, sed impedimentum alienandi, vel obligandi resultaret à legescripta, vel non scripta Regionis, eo modo, quo ex gr. hypothecari, & alienari absque Regio assen-

sentu, non possint feuda in Regnis utriusque Siciliæ, quamvis essent nova, & titulo oneroso acquisita, sive antiquam hereditariam qualiter in quolibet possessore admixtam habentia, ut in dicto Regno Siciliæ circa regulariter contingit, ac etiam sunt feuda impropria, alio dotalium potius speciem redolentia, Castorum scilicet, & bonorum jurisdictionalium Status Ecclesiasticis, propter prohibitionem Constitutionum Apostolicarum, ex pluries deductis supra, hoc ita, disc. 13. & 151. decretis, & alibi.

Primo itaque casu prohibitionis, resultantis à natura feudi, per legem investituræ disponendi de proprietate, adhuc dixi cadere posse terminos dationis in solum, vel respectivè accollationis onerum, vel debitorum Patris, pro pretio, sive assumptione cadente in præventiva restitutione facta filio, quamvis proximè successore, quoniam donec Pater vivit, sive regulando valorem ab estimatione ejus vitæ, tanquam per speciem incertæ alic, juxta deducta disc. 30. de regal. & disc. 1. de empr. & vendit. & disc. 54. de donat. filius obtinere dicitur ex bonis Patris, cumque agnoscat in auctorem, adeo ut subiacet ejus debitis, quamvis essent talia, ut corpus feudi non tangant, cum adhuc intrat actio personalis, ex plene deductis per Salgad. in la. byrini. par. 2. cap. 15. num. 27. & seqq. cum concordantibus disc. 195. num. 8. & seqq. de fideicommissis.

Ubi verò resultaret prohibitio ex lege particulari, respiciente ipsum actum alienationis, non autem pertinentiam proprietatis in alienante, in cuius asse bona adesse dicantur; & tunc ex dicto dilemmate dicebam, quod aut actus impugnabatur, & intrabat reversio ad primævum statum; aut non impugnabatur, & resultabat effectus dationis in solum, ut supra; ac propterea quomodocumque diceretur, extranei remanebant termini concursus cum creditoribus filii, adeo ut recurrere opus esset ad beneficium statuti, cum diversis terminis in casu quaestiois intrarent, ut supra.

Motivabatur in notula transmissa, quod cum creditores eorum hypothecæ super feudo exercere non possent, neque jus haberent coactionis personalis eorum debitoris, ob istius magnitudinem qualitatem, aliisque munera, idcirco illa supplantati remaneret. Verum id nullius momenti esse dicebam, quoniam debitor, qui proprio creditori solvat, non tenetur esse sollicitus, an ad id, quod proprio creditori solvit, ejus creditoribus consultum remaneat, necne, cum sufficere verè solvere, adeo ut desit fraudolentæ remissio, vel condonatio; ideoque si solvat in pecunia, ad quam creditores regressum habere non valeant, quia debitor illam abscondit, vel impendat, sive quod in mercibus, ad quas in tertium distractas non competat actio, juxta deducta disc. 35. de cred. & disc. 129. de regal. aut det. rot. loca monium, vel officia, aliave jure regaliam, non per hoc cessat solutionis effectus.

Potissimè verò, quia consultum adhuc remanebat creditoribus, quamvis ageretur de feudo antiquo pacti, & providentia, vel aliàs hypothecarum incapaci, ad fructus scilicet, vel commoditatem proprii debitoris, juxta deducta supra, disc. 61. 77. & 110. & disc. 44. de emphyt. & subtit. de pens. ac alibi pluries, & præsertim in Senen. disc. 154. de cred. in hoc supplemento.

Advertebam tamen posse creditores contra debitorem pretendere supplementationem, quatenus ista datio in solum, seu præventiva restitutum minis valeret, quam debitum importaret, id assumendo, vel juxta dictam computationem text. in l. hereditarium, vel verius juxta alteram, de qua disc. 30. de regalib. & disc. 54. de donat. & alibi, quoniam illud minus redoleat speciem donationis, vel gratuitæ remissionis ut supra; potissimè verò, cum ætatur inter patrem, & filium, unde propterea ratione arctæ conjunctionis sanguinis de facili præsumitur collusio ad fraudandum, & supplantandum creditores, & per consequens non intrat illa ratio, ob quam ratione libertatis commercii, adeo subtiliter valere inquirendus non est, fed inter contrahentes aliqua pernititur circumventio, quoties non sit notabilis, unde propterea ratione invertibilium, eadem resultat suspicio, pro facti qualitate, & circumstantiis, ex quibus prudenti arbitrio per Judicem regulandis, decisio pendere videtur.

NULLIUS DEVOLUTIONIS, VEL CONFISCATIONIS FEUDI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

An & quando feudum cadat sub confiscatione, & devolutione, ob delictum feudatarii, & quando

delictum dicatur feudale ad hunc effectum in præjudicium successorum; & de natura, seu qualitate feudi; an sit novum, & alienabile ad hunc effectum, vel potius paternum, & antiquum, cum aliis ad materiam.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
- 2 Feudum acquisitum per filium cum pecunia patris, dicitur paternum.
- 3 Qualia feuda cadant sub confiscatione pro delicto non feudali, sed privato feudatarii.
- 4 An ubi feudum non venit in confiscatione, veniat ejus commoditas durante vita feudatarii delinquentis.
- 5 Devotione, ob quam non veniat commoditas.
- 6 An, & quando primus acquirens titulo oneroso habeat feudis dispositionem, & præjudicare possit successoribus.
- 7 De distinctione, an primus acquirens sit pater, vel extraneus.
- 8 Quenam sit ratio conclusionis in primo acquirente, ut successoribus præjudicet.
- 9 De adminiculis arguentibus voluntatem perfectè, & irrevocabiliter donandi.
- 10 De clausula, ut feudum confisandum sit paternum.
- 11 An facultas alienandi ad exercitium non deducta operetur, ut bona sint in libero patrimonio feudatarii.
- 12 Quod ea, qua transmittuntur ad heredem, non transmittantur ad hunc penalem.
- 13 Crimen feudale præjudicat successoribus independenteribus.
- 14 De rationibus, quibus hæc opinio innitatur.
- 15 Preponens tenetur de facto præpositi.
- 16 Quod meliora sint moribus facti, quam juris.
- 17 Quoad tertium, non sufficit probatio facta contumacialis, sed debet esse vera, & conclusiva.
- 18 Negatur possibilitas probationis conclusivæ criminis feudalis in casu.
- 19 Quando dicatur verum crimen feudale, necne.
- 20 Ubi ascendant auctoritates speciales obligatorie, procedendum est cum rationibus.

D I S C. CXXXI.

In eodem casu, de quo disc. præced. & disc. 191. de regal. continuantibus facti notulis in abstracto, suppressis nominibus, stante facti serie, in emendatoriis notula supposita, quod scilicet Cajus, ut etiam disc. præced. advertitur, existens debitor Sempronii filii jam adulti, & uxoris in summa notabili feutorum viginti mille auri, pro duplici dote ejus uxoris, & nurus, dicit Sempronii respectivè matris & uxoris, & ex aliis causis, feudum pro consimili pretio emit à Titio, illudque filio in dictas causas assignavit, curando directè, ac immediate à Principe Domino directò, de cuius licentia dicta emptio sequuta fuit; novam investituram concedi Sempronio in eadem forma prioris investituræ Titii venditoris, nempe pro se, & filijs, ac descendentibus masculis, ordine primogenituræ, & in defectum masculorum, pro filia primogenita, & cum facultate semel tantum alienandi in personam capaceam, cum licentia tamen Domini, addita solum de novo clausula in priori investitura non existente, ut censendum esse feudum paternum.

Cumque postmodum inter ipsum Principem Dominum directum, & alterum Principem consensuente exortum esset bellum, in quo Sempronius militum Tribunus deputatus fuerit, ipseque neglexerit parere precepto sibi injuncto per Ducem, vel Capitaneum generalem exercitus, occupandi, & custodiendi quendam situm, ad effectum impediendi fugam hostium obstrictum ita sequutam cum aliquo armorum Domini præjudicio, imputatus de infidelitate, fugam arripitendo, in contumaciam condemnatus fuerit in penam banni capitalis, cum publicatione bonorum, tam feudaliunum, quam alodialium; hinc ex parte filii Primogeniti, aliorumque filiorum ejusdem, ultra alia, de quibus disc. præced. & d. disc. 190. de regal. consultus fui, an istud feudum sub devolutione, vel confiscatione in eorum exclusionem caderet.

Duas itaque respondendo efformabam inspectiones; unam nempe super confiscatione generali, pro delicto personali indifferenti, & alteram super privatione, vel devolutione ex causa felonie, & delicti feudalis, cum illi termini omnino diversi sint, diversamque habeant rationem.

Quatenus pertinet ad primum punctum confiscationis; Quando res se haberet, juxta præsupposita in notula, quæ primo loco super isto quæstio transmissa fuit, quod scilicet feudum acquisitum esset ex pecunia, & industria Caji, Patris Sempronii investiti; tunc dicebam, quod res esset omnino plana, pro exclusione confiscationis, quoniam licet attenda verba formula investiture, Sempronius filius esset primus acquirens; at tamen adhuc dicitur paternum, ut potest quæsitum ex pecunia, & providentia patris in persona filii, adeo ut sit pretium esse dicitur in alio dotali hereditate patris, ex firmatis apud Surd. conf. 305. num. 65. & conf. 427. n. 12. & 13. cum concord. per Boscol. controvers. feud. impress. post dec. Sicil. hoc eod. lib. art. 2. n. 80. & seqq. & habetur etiam supra, disc. 9. 12. 19. et 46. & in aliis, occasione participationis pretii, ad quam Primogenitus erga secundogenitos tenetur.

Verum hoc facti præsuppositum non verificatur, dum spectata veritate, Sempronius potius dicitur erat primus acquirens, cum ejus pecunia data esset per patrem filio, in satisfactionem debiti; hinc proinde ista præsupposita retento, duas eformabam inspectiones, unam nempe posito, quod ageretur de confiscatione ordinaria, pro crimine privato, & indifferenter, an sub ea veniat hoc feudum; & alteram posito, quod dicta confiscatio non intraret, an intraret caducitas, vel devolutio in præjudicium successorum ab investitura vocatorum, ratione felonie, seu delicti feudalis.

Quoad primum punctum, advertebam decisionem pendere à natura, seu qualitate feudi, juxta distinctiones magis receptas, de quibus antiquioribus relatis habetur latè apud Caball. res. 182. Roletal. cap. 10. conclus. 12. et cap. 11. epilog. 4. Farinac. concl. 124. lib. 2. Spada conf. 57. lib. 1. Vermiglioli. conf. 9. num. fin. & communiter; quod scilicet, aut agitur de illo feudo, cujus delinquentis habeat omnino liberam disponendi facultatem, adeo ut successores non nisi ex ejus jure hereditario illud obtingant, ipseque possit eis ad libitum præjudicare, & tunc intrat confiscatio, quoties, ut pro generali, vel frequentiori usu feudorum nobilitum, & jurisdictionalium, idem sit Dominus directus feudi, & sit Princeps, qui faciat confiscationem, ut in presenti sequebatur, cum quæstio cadat in casu minus contingibili, quando scilicet Dominus feudum esset diversus à feudo, ut contingit in illis feudis, de quibus agitur supra, disc. 10. & seqq. & alibi.

Aut verò de feudo, cujus necessaria sit successio liberorum, aliorumque per investituram vocatorum, adeo ut delinquentis alienando, vel aliàs disponendo, eis præjudicare non valeat; & tunc secus.

Idque adeo verum, ut ex veriori, magisque recepta sententia, neque jure confiscatione veniat fructus, vel commoditas feudi, durante vita feudatarii delinquentis, eo modo, quo sequitur in bonis fidei commissariis, quoties testatoris voluntas aliter non fateatur, quoniam licet aliqui DD. diligenter collecti per Farin. conf. 119. & per Spad. ibi repet. in ver. ejus conf. lib. 1. conf. 30. id velint; at tamen contraria opinio est magis communis, magisque probabilis, ut probat Cabal. d. res. 182. num. 20. atque idem Farinac. d. conf. 119. in fin. loquendo pro veritate, id agnoscat, dum tam ipse, qui erat Procurator fiscalis Urbis, quam Spada, qui erat Advocatus fiscalis, scripserunt in eodem casu, ex debito officii; unde propterea merentur quantum consulerunt auctoritati defendendum sit.

Non solum autem super hoc puncto fundamentum Ego constituebam in majori calculo auctoritatum, sed magis, ac principaliter in ratione, quod scilicet commoditas præsupponit in eo, ex cuius persona obtineatur, continuationem domini, & possessionem, dum commodatarius reputatur ejus Procurator in rem propriam, ut habetur supra, disc. 61. & 110. & disc. 44. de emphyteus. & sepit; id autem verificabile non est in capitaliter bannito, & proscripto, dum ille reputatur hostis publicus, qui honestè in Aula Domini morari non valeat, neque in ejus conspectu esse, eique inservire; ideoque sequuta illa morte civili, feudum illud transferretur in proximè successorum, cum feudum sit de illis rebus, quæ vacare non possunt, ac stare in suspensio, tum quia Dominus esse non debet sine Vassallo, tum etiam ratione administrationis, quæ illi est annexa, ex deductis disc. 7. de fideicom. & alibi.

Ac etiam, quia fructus, & emolumenta feudi, dicuntur præmium laboris, in administrationibus, & servitiis; & per consequens esse debent ejus, qui onera supportat, ac servitium præstat, vel illi promissus esse debet.

Descendendo itaque ad prædictæ distinctionis applica-

tionem; primo aspectu observabam, dici posse, quod veni farenur in ejus prima parte, dum ex præmissis delinquentis erat primus acquirens, ex causa onerosa, & respectiva, ideoque licet investitura haberet formam pacti, & providentia; at tamen quoad primum acquirentem habet naturam hereditariam, & liberæ dispositionis quoad successores, quidquid sit quoad dominium, ut pluries locis citatis, & alibi supra advertitur.

Hoc tamen non obstante, contrarium in casu controverto verus esse respondi, quoniam cum Sempronius acquirens, ex consilio etiam, & præordinatione Caji Patris, ut supra, ipso Principe, & Domino approbante Primogenituram crexerit ad favorem descendendum, ita ad eorundem favorem implicatam, perfectam, & irrevocabilem donationem fecisse censetur, juxta illas conditiones Primogenituræ in feudis, de quibus supra, disc. 9. & 10. & generaliter de Primogenituris in bonis indifferenteribus disc. 135. cum plurib. seqq. de fideicom. & alibi.

Ad id autem probandum, insumabam distinctionem, quæ ex theorica Bald. in Auth. si quis vintus, Cod. de Sacros. Eccl. & in l. 1. Cod. per quas person. nob. acquir. habetur aliis relatis apud Gratian. discept. 405. n. 2. & seqq. Boscol. controvers. feud. art. 2. num. 65. & seqq. Rot. dec. 213. part. 12. recent. & in aliis ejus confirmatoriis, quod scilicet constituenta sit differentia, inter illum primum acquirentem in hac forma pacti, & providentia; qui sit pater, habens in potestate filios, pro quibus acquirit, & illum, qui sit extraneus, vel non habeat filios in potestate, quasi quod ea, quæ habentur de potestate primi acquirentis præjudicant lucrosioribus, procedant in parte habentis in potestate liberos, pro quibus stipulatus est, non autem ubi in extraneo, vel etiam in ipsorum Patre, qui non habeat liberos in potestate; istaque conclusio posita, inferendam ad validitatem, & perfectionem donationis, & per consequens ad denegationem potestatis præjudicandi ratione cessantis obstatum patriæ potestatis, quoniam cum pater haberet patrem, in istius potius, quam ipsius potestatis erant ejus filii, juxta notos institutionum terminos.

Istud motivum ita simpliciter, & de per se consideratum, reflectendo ad veritatem, mihi non placebat, ex rationibus, & fundamentis, de quibus magis ex proposito habetur actum in Faventina, seu Romana pro Collegio Naxareno cum Tontis sub tit. de emphy. disc. 70. Quoties præsertim, ut in presenti, agatur de acquisitione feudi nobilitis, & jurisdictionalis, à Principe supremo, habente potestatem derogandi, vel dispensandi illi prohibitioni donationis inter Patrem, & filium, quæ manat à jure civili, dum ita acquisitionem approbando, dicitur prohibitori simpliciter dispensare dicitur, eamque revalidare; ac etiam, quia ubi accusatio fit in forma pacti, & providentia; non solum pro filii primi gradus, sed pro ulterioribus descendentibus in infinitum longè post ejus mortem nasciturus, & quos absque dubio in potestate non habet, neque habere potest; Ita in istis, dictum obstatum patriæ potestatis non intrat; ac ulterius stante vinculo successivo Primogenituræ, vel impliciti fideicommissi, quod in forma pacti, & providentia; inesse dicitur, ita remanet donatio causativa de jure valida; ac propterea, quando conclusio super potestate primi acquirentis titulo oneroso fundata sit in hac ratione legaleica, ut credant Baldus, & sequaces, tunc regula, seu conclusio de primo acquirente remanere destructa, & nunquam verificabilis, & tamen passim est recepta, tam apud feudistas, quam apud alios de materia emphyteutica agentes.

Veratitque hujus conclusionis ratio, tam in Patre, quam in quocumque alio, qui sit primus acquirens, ex causa onerosa, & ex ejus providentia, potius quam ex beneficio, & liberalitate concedentis, videtur illa, quod non est præsumenda irrevocabilis donatio inter vivos, quodque acquirens ita sibi ipsi vinculum adijcere voluerit, atque facultate disponendi de bonis suis se privare, sed quod fecerit acquisitionem in forma pacti, & providentia; ut designare ordinem necessariæ successione in illo genere, pro quo stipulatus est, quatenus ipse aliter non disponeret, ita successibus, non autem sibi ipsi hujus impliciti fideicommissi vinculum adijcendum.

Et sic, ut illa sola præsumptio, quæ resultat ab hac specie, vel forma acquisitionis, non sufficit ad inducendam dictam implicitam donationem inter vivos irrevocabilem; bene tamen eadem forma attendenda veniat, tamquam unum ejusdem donationis adminiculum, cum aliis conjungendum quando ea concurrant, adeo ut dicatur quæstio potius voluntatis, quam juris, eodem modo, quo sub tit. de regal. disc. 1.

cum pluribus seqq. habetur de eadem tum ejus pecunia in faciem alterius officia, vel loca montium, ac etiam sub tit. de donat. disc. 1. & seqq. in donatione contemplatione matrimonii, quam sponsus donatarius stipulatur, & acceptet pro se, & filiis, cum similibus.

In hac verò facti specie advertebam, quod alia accedebat adminicula, comprobantia dictam provisionem, aliàs de per se inefficacem, à forma pacti, & providentia resultantem, tum attenda ipsa facti serie, vel maia, quod scilicet acquirentis, id egit cum præordinatione ejus Patris, qui in vita restitutionem fecerat dotium, ad quam non nisi post mortem tenebatur, quasi quod fuerit studiose præordinatio Primogenituræ irretactabilis in posteritatem.

Tum clarius ob dictam clausulam fudiosæ, & ex proposito in hac investitura adjectam, in præcedenti non existentem, ut censendum esset feudum paternum, ita illam capiendum non in ratione operationis, quam ipsa faciat de per se, juxta illum sensum, ad quem de illa agitur supra, disc. 12. n. 14. & latius, magisque ex professo in eodem casu in d. concord. Boscol. art. 5. n. 2. ad idum effectum arguendi voluntatem, & tamquam unum ex adminiculis, cum aliis conjungendum, considerando postissimè ad illi circumstantiam, quod non sit clausula ex formulario, istam solita honorificentia gratia, ut ponderatur d. disc. 12. sed eam tamquam insolitam, studiosè adijci curatum fuit.

Et nihilominus, talem clausulam solam, & de per se capiendum, adhuc probabilis videtur distinctio, invicem pugnantium auctoritatum conciliativa, expensa per Boscol. d. art. 5. n. 14. & seqq. ut scilicet efficiat feudum paternum, & antiquum; non quidem in præjudicium ipsius acquirentis, sed in præjudicium ipsius Domini concedentis, quod ad effectum presentis quæstionis, efficacem facit operationem; addito etiam adminiculo ex reservatione facultatis alienandi, tamquam specie dispensationis qualificata, quæ arguit regulam in contrarium; ideoque quoad hanc primam partem, planum videbatur, ut confiscatio non intraret.

Supponebatur ex parte filii, magnam vim consti in facultate semel alienandi, concessa in investitura, quasi quod ita feudum, tamquam alienabile per eundem delinquentem, haberet speciem hereditariam, ac propterea venire sub confiscatione.

Respondi verò, tunc difficultatem cadere, quando facultas esset libera, & effrenata, juxta quæstionem disputatam disc. 58. de fideicom. secus autem ubi est qualificata, ut scilicet semel in perlonam capacem, & cum licentia domini, quod arguit intellectum esse de alienatione expressa, & per actum positivum, per quem dedecretur voluntas expressa utendi facultate, quæ ad exercitium deducatur, juxta deducta disc. 166. de fideicom. & disc. 42. de cred. in quibus allegantur Salgad. & alii super quæstione, an sola dispensativa facultas ad exercitium non deducatur suffragetur.

Et nihilominus, ubi etiam facultas esset talis, ut operaretur transmissionem ad testatam, vel intestatam heredem per quamdam declarationem animi; utendi facultate per legem subintellecta, juxta firmata in decisionibus editis in casu, de quo d. disc. 58. de fideicom. vel quod evidentiis creditoribus acquireretur, juxta ponderationes, de quibus d. disc. 166. eod. tit. de fideicom. & disc. 42. de creditis.

Adhuc tamen ea, quæ procedunt favore hæredis, vel creditorum, non procedunt favore filii pænalis, in quem non transmittitur ea, quæ aliàs de sui natura sunt transmissibilia, ex iis, quæ habentur sub tit. de Regal. disc. 123. n. 6. & 7. & disc. 170. n. 14. & seqq. & sub tit. de legit. disc. 13. n. 2. & seqq. & alibi, ex illa congrua ibidem assignata differentia ratione, quod hereditas, vel creditoribus, aliisque dilectis, ac electis successioribus assilunt æquitas, & verisimilis intentio ipsius facultatarii, sicut autem successoris anomalo odibili, & nolito ambo restitunt.

Restringebatur itaq; ardo difficultatis ad alteram inspectionem, an scilicet intraret privato, vel de voluntate feudi in præjudicium successorum ex delicto feudali, atque in dicta notula transmissa, præsupponendo, quod ageretur de delicto feudali comprehenso in tit. que fuer. prim. caus. benef. assilens. & tit. quib. mod. feud. amitt. responsum petebatur super articulo juris, an scilicet ex isto crimine locus esset devolutioni in præjudicium vocatorum per legem investitura.

In hoc autem dixi malum consilium videri per hanc viam procedere, quoniam admissio, quod ageretur de crimine feudali sufficeret probato, etiam in præjudicium successorum ut infra, adeo ut causæ restingeretur ad articulum juris, an scilicet crimen, vel culpa possessoris præjudicet successoribus in dependentibus, in quorum præjudicium alienare, vel

aliàs disponere non potest, tunc nihilum dubitandum esset de succumbentia, cum in praxi magis recepta penè in omnibus Principatibus, vel eorum majori parte videatur opinio domino directo, qui etiam jura sibi habeat, favorabilis, ex iis, quæ habentur apud Roletal. Cabal. Farin. Vermiglioli. & alios, de quibus supra, & occasione caducitatis ob non solum canonem, vel servitium reale, habetur sup. disc. 5.

Idque non solum, quia huic opinioni assilant magis communis sensus Doctorum, quinimò literalis diffinitio text. in cap. fin. que fuer. prim. caus. benef. amitt. ac etiam qui in casu dubio, de facto semper esse solet causa sicuti domini supremi, cui iudices nihilum de facti adulari solent; sed etiam, quia probabilibus rationibus illa opinio munita videtur, tum scilicet, quod aliàs de facili Proceres, & Magnates, alique feudatarii, & Barones licentiam sibi assumerent rebellandi, vel alias delinquendi contra dominum, illa affectuati, quod eorum posteritas feudis, & Baronis privata non remaneat, & que ratio fuit potissima causa, ut in Hispaniis ederetur illa pragmática, de qua agitur disc. 161. de Regal.

Tum etiam, quia reverentiam Rolet. & aliorum fidelitatis, & servitium, ac reverentiam erga dominum, dicuntur leges, conditiones, & pacta, sub quibus dominus feudum concessit aliàs non concessit, ut propterea ex cessante causa, vel defecta conditione, cesset concessio, non curato, an unum, vel alter possessor deficiat, cum resolutio proveniat ex implicito pacto, vel consuetudine inita cum ipso primo acquirente, qui rei sue hanc legem adijcit, ut etiam ponderatur d. disc. 161. de Reg.

Ac etiam ponderari potest ratio, ob quam res judicata, que citrà collusionem lata sit cum possessore, vel emphyteusis pacti, & providentia, aut majoratus, vel fideicommissi, afficiat successores independentem iure suo venientes, idemque in transactione bona fide inita, ex deductis supra, hoc tit. disc. 49. disc. 52. de emphy. & 173. & seqq. de fideic. & alibi, quod scilicet ita primus feudi, vel emphyteusis acquiritor, vel fideicommissi, & majoratus ordinator, illum pro tempore possessorem administrationi, & inspectori præfecit ideoque de se conqueratur cum male elegerit, eodem modo, quo de mandatario, vel inspector, sive famulo, alioque preposito præjudicante domino, vel præponenti, habetur disc. 9. de loc. disc. 106. de cred. & alibi pluribus, & advertitur d. disc. 161. de Reg.

Hinc proinde dicebam, cavendum esse à tali præsupposito, quinimò principaliter insistentium in ejus negatione, duplicem habente inspectionem; unam nempe, quod crimen, de quo feudi possessor imputatus erat, admittit illius perfectam, & concludentem probationem, eo modo, quo per sicutum prætendebatur, non esset de illis feudilibus, ex quibus dictus effectus resultat; & secundo, quod ubi etiam esset talis, non tamen de illo sufficienter constaret.

Sed quoniam semper tutius, ac melius consilium est, insistere in motivis facti potius, quam in illis, quæ consistant in articulo juris, penè semper dubiis, & periculosis, ut advertitur disc. 33. de judic. & disc. 46. in relatione Curie, & alibi; ideoque advertebam primum insistentium esse in secunda inspectione deficientis probationis, vel executionis imputati criminis, ad quem effectum jam aliud decurram responsum, de quo d. disc. 191. de Regalib. super admisione filiorum, aliorumque interessatorum ad defensionem absentis, & contumacis.

Ut enim ibidem advertitur, magna differentia est inter illam criminis probationem, quæ præjudicat solum ipsi inquisito contumaci, & illam, quæ præjudicat tertio innocenti, independentem venienti iure suo; priori etenim casu, quoties adsint inditia sufficientia ad torturam, quorum vigore transmitti potest inquisitio, vel monitorium, si monitor non comparet, atque efficitur contumax, tunc lex in odium contumacie præsumit, ut in deterioribus, ideoque in eo inducit, vel fingit imputati criminis confessionem.

Secus autem est in altero casu, in quo agatur de præjudicio tertii innocentis, & independentis, quoniam cum huic vera, & expressa confessio, vel alter actus alienationis, sive alterius præjudicii præjudicare non possit, ita multò minus præjudicare potest ista confessio ficta, ideoque ad hunc effectum receptum est, felonie, vel alterius criminis plenam, & concludentem requiri probationem veram, non autem fictam, ac contumacia resultantem, ut apud Peregr. de jure fidei. lib. 5. tit. 1. num. 110. Farinac. qu. 25. n. 79. Caball. d. res. 182. num. 25. & communiter.

Istam verò probationem, retenta prædicta facti serie, dicebam legaliter, ac naturaliter impossibilem videri ad concludendam feloniam, & positivam infidelitatem, cum agatur de simplici actu negativo consistente in omitendo, & absque dubio æquivoco referibili, vel ad emulationem in-

ter Ducem, aut officialem inter milites frequentem, & conaturalem, quia nempe opinari poterit, Ducem cum ipso gerere voluisse id, quod de mandato Davidis fecit Joab cum Uria; vel ad timorem, & oportunitatem, quod reputatur mandatum parum rationale, & oportunitatem, quamvis etiam hujusmodi, vel similes causas, ad quas hec non pariter referri possent, non essent sufficientes ad excusandum inobedientem a temeritate, & delicto, pro quo juxta leges militie, arbitrium Judicis extendi non debet, atque semper erit delictum in officio personale, non autem felonie, & infidelitatis, cum ad hunc effectum consistere deberet de preordinata amicitia, & intelligentia cum hostibus, quodque dolose, & studiosè neglectum fuerit tali mandato parere; cujus circumstantia nullam probationem haberi supponebatur, dum in transmissa inquisitione, nulla de hoc mentio fiebat, ut verisimiliter sequutum fuisset.

Præterea, ubi etiam ista probatio accederet, adhuc tamen dicebam etiam in sensu veritatis, istud dicendum esse quidem crimen felonie, & infidelitatis personale, & accidentale, non autem feudale, adeo ut ista officialis consideraretur tamquam miles ratione industria, & peritiae personalis ad illud minus assumptum.

Hunc etenim crimen videtur feudale, quando feudatarius defecerit ab ea fidelitate, vel ab eo servitio, quod versatur circa feudum, illique incumbat, puta quia feudatarius gradat hostibus, vel quod dolose, ut hostibus adhaeret, renuat servire domino accedenti ad bellum juxta feudatario obligationem, vel quod servitium in figura militis feudatarii, infidelitatem committit, sive quod assistendo tanquam feudatarius in causa domini, illa committat crimina, quæ in supra allegatis titulis feudalibus recententur, cum tunc verificari dicantur rationes, quibus innixa est dicta rigorosa, & exorbitans opinio, ut pro delicto unius, tertius innocens puniatur, secus autem ubi pro crimine extrinseco, & accidentali, prædicta ratio prepositionis retorquetur, dum preponens tenetur de facto prepositi, quando delinquit circa opus, cui prepositus est; secus autem si extra, cum tunc non teneatur, ut eod. disc. 9. de locat. & disc. 106. de præd. & alibi.

Quare si possessor feudi deficiat à solutione census, vel tributis, præjudicat successibus, juxta deducta supra, disc. 5. quia est delictum circa feudum, ejusque occasione; ideoque dicitur crimen feudale: sed si ratione peritiae, & industria personalis deputetur questor ærarii, vel alteri preponatur officio, in quo delinquit etiam dolose, supponendo pecuniam fidelem, & infideliter se gerendo, adeo ut infidelis, & rebellis dici mereatur, gravibus penis ordinariis dignus, non per hoc dicendum erit crimen feudale, dum non est circa feudum, ejusque occasione, sed potius extrinsecum, & accidentale, ratione muneris personalis, circa quod dominus sibi imputet, cur malè elegerit, neque primo acquirere imputari potest, cur malè preposuerit, dum crimen non respicit illam administrationem tunc prepositi; & quamvis cum diligentibus tunc adhibitis, casus non dederit, inveniuntur auctoritates ad hanc distinctionem descendentes, istaque causas reflexiones; advertentiam tamen sufficere non adesse auctoritates in contrarium, ut etiam pro delictis commissis in officio extrinseco à feudo, intrent penæ criminis feudalis ad effectum, ut id dicendum sit, ita studenter viva ratione, cum qua, cessante legis autoritate necessaria, potius est procedendum, ut in disc. 36. de judic. & disc. 33. in relat. Curie, & in opusculo styli, ac sepius.

ROMANA ALIENATIONIS TENETÆ.

Discursus pro veritate, suppressi nominibus.

De eadem Bulla Piana de non infundando, de qua pluries supra, quam speciem bonorum capiat.

S U M M A R I U M.

- 1 Quod iste casus sit notabilis, & de ratione, n. 7.
- 2 Fæti series.
- 3 De quibus bonis loquatur Constitutio Piana.
- 4 Sub ea veniunt etiam castra, & loca consecrata, vel aliis quæstia.
- 5 Tenetæ, & bona privata non veniunt.
- 6 Castrum potest esse panes unum, & jurisdictionis panes alterum.

- 7 Castra, & loca jurisdictionalia, an censenda sint jure feudali, vel jure allodii.
- 8 Castra, & loca prædicta conspiciunt universitatem.
- 9 Baro, vel feudatarius in proprio feudo, vel castro possidere potest bona allodialia, tanquam privatus.
- 10 De destinatione patrisfamilias, quod operetur, ut una res sit membrum alterius.
- 11 De diversis dominiis, quæ concurrunt in eadem persona, cum exemplo prædicto.
- 12 De applicatione ad casum.
- 13 Qualis dicatur ager Romanus.
- 14 Jurisdictionis non acquiritur sine concessione Principis, vel immemorabili.
- 15 In venditionibus castrorum, & locorum baroni, venire solent etiam bona privata.
- 16 Cautela ad effectum evitandi obseculum Bullæ.
- 17 De rationibus, ob quas iste casus est notabilis, ut n. 1.
- 18 Dammatur usus baronum, & infundationum.

D I S C. CXXXII.

Notabilis nimium est prædictus casus, vel ejus series, ob aliquos effectus magna consideratione dignos, de quibus in fine.

Cum itaque Dux Joannes, ejusque fratres essent domini castrorum, vel agrorum Gandulphi, & oppidi, vel castrum nuncupati Rocca priora, necnon ejusdem tenute in agro Romano, negligenter autem dissolvere grave as alienum patrum, ac etiam proprium, sidentes fidei commissio, vel investitura, cujus fratris majoris patris habitationem dictorum bonorum, hinc ob istorum creditorum præsertim recursus, & conquestiones, non deficientibus illis creditorum aliorum bonorum, de anno 1596, per Clementem VIII. penè circa primos annos Pontificatus, anno scilicet quinto, edita fuit sepius enunciata Bulla baronum, atque per Congregationem ad eam erectam de eodem anno, & ad mensis post illius editionem processum fuit ad prædictorum castrorum, & bonorum executionem, & substitutionem; sed quoniam eo initio, forteque in primo casu prædictæ Bullæ, non de facili inveniebantur oblatores, atque doctissimus, & prudens legislator id providendo in eadem bulla mandaverat, ut non reposito jure oblatores, generaliter castra, & bona emerent per Cameram; idcirco Commissarius Cameræ obtulit pro castro Gandulphi, cum quo tanquam annectum, seu membrum reputabatur istud prædium, scuti 150. mil. & pro Rocca priora scuti 78. mil. deliberationis expressum consensum præstantibus ipsis possessoribus, quibus ex ejusdem Pontificis indulgentia concessa fuit facultas reddendi pro eodem pretio infra illud triennium, quod in ea præfuit, ne bona cadant sub infractione bullæ, cumque vel sub eodem Pontifice, vel sub alii successoribus, dictus locus castrum Gandulphi destinatus fuerit ad delictum Pontificum, quando rurari velint, ut nostra etate prædicatum præsertim vidimus ab Urbano VIII. & Alexandro VII. quorum ambo ad magnificentiorum structuram Pontificis habitationis proportionatum illud palatium sive arcem reduxerunt, atque ultimus cum Ecclesia magnifice structure, locum nimium nobilitavit, idcirco ad instar Tusculanæ Civitatis, & Pontificiorum hororum existentium in palatiis pontificis urbis, ille locus commissus fuit gubernio, & administrationi Præfati Palatii Apostolici, de cujus jurisdictione in hujusmodi locis fit mentio in relat. Curie disc. 8. unde propterea ob quam traditionem, quod dicti antiqui domicelli jurisdictionem in dicta tenuta quoque, ubi occasio præberet, exercerent, idem Præfatus quamvis ratio continuavit, ejusdemque tenute fructus, & emolumenta sub eodem appatu fructuum, & emolumentorum castrum, annecti consueverunt.

Ista igitur facti serie sicstante, ab amico, apud me aliquis auctoritatis, incertum est, an ex parte administrationum Cameram, vel ex parte territoriorum, qui in animo haberent emptioem dictæ tenute incumbere, meum pro veritate consilium petendum fuit, an huic alienationi obflare necne Constitut. 25. S. Pi. V. de non infundand. dubitanti rationem præbente dicta circumstantia, quod esset jurisdictionalis, atque ex præmissis diceretur pars, vel membrum dicti castrum Gandulphi.

Negative visum est respondere, pro non comprehensione scilicet, quoties non constaret, quod antiquus in loco adisset castrum inhabitatum, cum vassallis, cum jurisdictione, & imperio in eis; adeo ut ejusdem tenute fines constituerent territorium, seu mansum contradistinctum, & de per

perse, unde dici potest castrum jurisdictionale, saltem habitum, seu aptitudinem ad novam reedificationem, juxta casum, de quo disc. 45. & seq. cum similibus, quoniam Constitutio loquitur de Civitatibus, oppidis, terris, castris, arcibus, & locis, que in feudum, gubernum, Vicariatum, Ducatum, aut quovis alium titulum perpetuum, vel ad certas generationes concessa, & alienata ad Cameram postmodum devoluta sint, vel devolvi contingat; & sub quo genere certè dicebam comprehendere ipsum castrum Gandulphi, quamvis re vera, non jure devolutionis, sed jure privative, & correctivæ acquisitionis ad Cameram redierit, dum ex rationibus, de quibus supra disc. 128. super comprehensione illorum locorum, quæ ad Cameram obvenierint jure confiscationis, pro privato indifferenti delicto, reprobando conf. 16. Spada lib. 1. tum etiam ob expressam declarationem contentam in eadem Bulla baronum, ut elapso triennio, castra, & loca per hanc viam acquirenda, dictæ bullæ subjacerent, quod claris declaratum, & stabilimum fuit per Constitutum Alexandri VII. occasione status castri pariter ad Cameram reverti, & consimili causa privata correctivæ emptiois.

Credebam tamen non comprehendere hanc tenutam, ut potè extra genus dictorum bonorum, de quibus Constitutio loquitur, & collocanda inter bona privata, & indifferentia, passivam potius patientiam, quam activam jurisdictionem habentia; liquidem non ex eo, quod in prædico exercetur jurisdictione, inferri potest, quod illud sit jurisdictionale, quoniam in omnibus prædictis, & bonis tam rusticis, quam privatis, jurisdictione exercetur, non ratione ipsorum bonorum de perse, sed quia illa sita sunt in eo territorio, cui inest jurisdictione activa, quam feudistæ dicunt esse in territorio, tanquam nebulam super paludem, sive ratione juris territorialis, idest terrendi.

Quamvis etenim jurisdictione non sit per se necesse annexa loci dominio utili, etiam jure feudi obtento, quoniam ut advertitur pluries in præcedentibus, & præsertim disc. 61. & 62. sicut simul, ut quis sit baro, & feudatarius, & aliter etiam jure feudi, vel jure allodii habeat jurisdictionem, sive quod idem ex diversis titulis, vel concessis nominibus habeat utrumque, non per hoc tamen id immutat naturam, & sic magna differentia est inter jurisdictionem activam, & jurisdictionem passivam, neque ab hæc possessor ad priorem inferri potest.

Ad prædicandum autem hanc non comprehensionem, quodque ista tenuta censenda potius esset privatum prædium indifferens, situm in agro Romano, sub jure territoriali Urbis, & possessa antiquitus per dictos domicellos, & nunc per Cameram jure domini privati, ad instar aliorum privatorum, quamvis aliis sint barones, & magnates, qui in eodem agro, tenent, & casalia, aliæ prædæ, & bona possident, sequentes propositiones præmittebam.

Primo nempe, quod licet juxta magis communem, & receptam opinionem, præsertim Canonistarum, cum qua potius, quam cum illa civilistarum in materia feudorum, & publicorum dominiorum proceditur, Civitates, oppida, castra, & loca inhabitata cum vassallis, & cum jurisdictione, & imperio præsumantur potius allodialia, quam feudalia, ex eo, quod feudantur, tanquam servitium, in dubio non præsumunt, præterquam in Regnis utriusque Siciliæ, ubi expressus Ecclesiæ, regula est in contrarium, ex insinuatis supra, disc. 2. 36. 63. & in aliis prædictis; atque in hujusmodi dominis baronialibus, & subordinatis, in quibus Papa, ejusque Magistratus, & Tribunalia, tam actu, quam habitu habent alium dominium, ac superioritatem, & Regalia majora, adeo ut dominium baronale, seu domicelliarium redoleat specie vicariatus, vel gubernii perpetui, cum jure percipiendi illius loci redditus, & emolumenta, tunc jurisdictione dici non potest, quod obtineantur jure proprio, & veri allodii, quoniam istud excludit omnem dependentiam, & subjectionem, atque supponit majorem, & absolutam superioritatem cum regalibus etiam majoribus, adeo ut non recognoscatur alter superior nisi Deus; sed potius dicendum est, ut non consisto de investitura, vel ex aliis probationum speciebus, de vera, & propria qualitate feudali, istud baronale, seu domicelliarium dominium subordinatum Principi supremo, intra cujus principatus fines loca sita essent, sit quodam mixtum consuetum ex duabus imperfectis, & impropris naturis, ex illa scilicet allodii, ad effectum, ut non intret formalis servitium feudalis, redolens necessitatem præstandi servitium personale, vel reale sub pena caducitatis, ac subjacendi oneri renovationis, & prohibitioni alienandi, alique oneribus, quæ in vero, & pro-

prio feudo dignoscuntur; & ex illa feudi, ad effectum excludendi dictum allodium verum, & proprium, & independentiam; sed probandi, quod baro, vel domicellus illum locum oblineat ex originaria concessione Papæ, tanquam domini directi, & Principis supremi, qualis qualis natura illa censenda sit, cum reservatione alicui domini, & superioritatis, ac regalium majorum, nec non fidelitatis, & oblationis servitii in gravibus, & extraordinariis urgentibus; istaque est illa feudallitas, quam in hoc Principatu ex conf. 8. Abb. lib. 1. latè probat Spada conf. 1. lib. 1. ut locis citatis, & alibi pluries advertitur; ideoque ita dici etiam possunt feuda impropria, & corrupta.

Istaque est ratio, ob quam dicta Piana Constitutio, quæ loquitur de infundationibus, non distinguit, an Civitates, oppida, castra, & loca jure feudi, vel jure allodii possiderentur; quoniam sufficit, ut ea redolent illud dominium publicum, & jurisdictionale, per quod loca sita possessa per feudatarios, & barones quoddammodo separata sint à reliquo statu existente sub immediato regimine Papæ, ejusque officialium, ideoque dicantur de statu mediato magis, & minus, juxta pluries insinuatam speciem mediationis, hoc eod. tit. & in altero de regal. & sic, ut sit dominium publicum, & baronale, cum jure territoriali, & jurisdictione activa, ad differentiam illius domini privati utilitatis, seu fructuarii tantum sub aliena jurisdictione, & territorio, quod esse dicitur panes privatos possessores prædiorum, & locorum indifferenterum.

Secundo advertentiam, prænotandum esse, quod hujusmodi dominia publica baronalia, seu domicellaria cum jurisdictione, & imperio in vassallis, & cum jure territoriali, sive sine jure feudi recti, & proprii, sive improprietatis, & corrupti, quod redoleat potius allodium, ut supra, consistunt illam universitatem, de qua pluries in præcedentibus, præsertim disc. 32. 36. & 61. & quæ feudistæ dicere solent unum mansum, eo modo, quo in spiritualibus esse docent Episcopi, & territorium Ecclesiæ Cathedralis, & sic unum corpus intellectuale, sed integrale, & indivisibile, quod à feudistis appellatur homo mutus, surdus, cæcus, & claudus, quod ejus facit operationes per organum feudatarii, eo modo, quo corpus cathedralicum operatur per organum Episcopi, & Capituli; individuum tamen, quia scilicet in sua compage, & integritate habeat ejus membra unita, cum monstruosa separata sit, ut dentur membra separata à capite, & à reliquo corpore, juxta ea quæ habentur disc. 22. de jurisdic. & alibi.

Tertio, quod in ista universitate, seu corpore, atque intra ejus viscera, vel partes, atque in eadem possessoris persona detur compatibilis concursus plurium dominiorum diversæ nature, unius nempe publici, & domicellarii, & alterius privati, & utilitatis; seu fructuarii in prædictis rusticis, & urbanis, aliisque bonis, & juribus, in quibus consideratur tanquam privatus, ut in eisdem insinuat disc. 2. & 3. 36. & 61. & alibi. Verum iste concursus fingit omnimodam diversitatem plurium personarum formalium in una persona materiali, cum diversitate respectuum, quia nempe in prima consideretur tanquam baro, ac dominus publicus ipsius universitatis cum imperio, & jurisdictione activa, quæ in universo territorio; in altera vero consideretur tanquam vassallus, & Nicola lubidus sui ipsius, & sub jurisdictione passiva.

Quarto in idem, quod licet detur casus, quod juxta illam destinationem patrisfamilias, de qua disc. 7. de legat. & magis ad rem disc. 6. de fideicom. alicui castrum, seu locobaronale, & jurisdictionale, ut supra annexa sint prædæ privata in diversis territoris existentia, & matchallata à dicto corpore, seu manso territoriali separata; atque ista unio, quæ proveniat à destinatione patrisfamilias, operativa est in iis, quæ pendent ab ejus facto, & potestate, puta ad effectum successiois juxta casum, de quo disc. 6. de fideicom. vel ad effectum comprehensionis sub legato, vel alienatione, juxta deducta disc. 7. de legat. & alibi; non autem in iis, quæ pendent à potestate Principis supremi, & in quibus ejus voluntas nihil operari potest, ideoque cum eadem fictione plurium personarum formalium, vel intellectualium in eadem persona materiali, dicitur multiplex possessor pro diversitate respectuum; ut puta exemplificando demonstrationis gratia pro faciliiori intelligentia in Magno Duce Etruriæ (quamvis omnia bona, & jura hujus domus, regulerentur cum eodem ordine successiois, atque pertinerent ad illum, qui tanquam primogenitus sit possessor Principatus majoris;) atque diversimodè consideratur, quoniam in Ducatu Florentino, cum annexis ad illam antiquam Rem.

Rempublicam pertinentibus, consideratur tanquam Princeps supremus, & omnino independens jure illius veri alio-

His itaque prænotatis, atque descendendo ad applicatio-

Quare si aliquos actus jurisdictionales in loco exercuit, id intrusioni de facto potius referendum venit, cum ob ce-

Neque alicuius momenti esse advertendam, quod in ven-

Ad omnem autem difficultatem removendam, inharen-

Ex ista vero facti serie manat id, quod initio insinuatum

Secundo magis, quod cum in incertum est ex quo consi-

Qui potius minora negat, maiora amittit.

Hinc vulgus credit, quod ob Pontificiam indignationem

Tertio, quod ut pluries ad materiam hujus bullæ ad-

Card. de Luca, Lib. I.

risdictionalia pro nepotibus, & tamen Pontifex legislator

Et quarto quod non implicat, ut ille, qui est dominus

E ADEM ROMANA CASTRI ORCIANI.

De qua supra Disc. LXX.

Inter easdem partes cum resolutionibus ut infra.

De eadem materia, de qua d. disc. 70. An scilicet, & quando dominium probetur per investitu-

S U M M A R I U M.

- 1 Veritas cum dubiis, & objectis melius inquiritur, & elucidatur.
2 De punitis, vel in punitis, in quas dividitur discur-

- 19 Probatio presumptiva non admittitur in iis, que sunt fun-
20 Expenduntur presumptiones excludentes presumptionem, de qua n. 17.
21 De conclusione, quod feudatarius, vel concessionarius non
22 Quod per lapsum centum annorum presumitur finita in-

D I S C. CXXXIII.

In ista præsertim causa, cujus facti serie recensetur su-

In his itaque disputationibus in ista secunda instantia ha-

Quatenus pertinet ad primum, non negabit scriben-

rum qualitate, & efficacia quando nempe talia dici valeant,

In hoc autem, re vera, certa, & generalis regula, cui cumq;

Applicando autem ad rem, ubi etiam circa istum idea-

Adhuc tamen pro hujusmodi adminiculatorum regulatio-

Ut puta (ex gr.) quando adest certa, & explicita alien-

Sive in materia dotis confessæ, de qua in sua sede sub tit.

Ad quod etiam conferunt ea, que habentur pluries sub

his sibi restitente, oporteat eam deducere ex conjecturis, utique ad effectum effectum vocationis passiva, longe majores, & altiores esse debentur cum similibus.

Alia quoque discriminis ratione accedente inter casum, in quo ipsa concessio fit certa, adeo super ejus substantia, & veritate de facto nulla cadat dubietas, que solum restringatur ad regulam juris, & alium casum, in quo dubietas etiam facti accedat, quoniam priori casu aliud non urget in contrarium, ob quod sola concessio non probat, nisi dicta possibilitas, ut etiam de re aliena concessio facta fuerit, sed hanc possibilitatem, utpote continens quandam nudam juris prescriptionem, de facti tollitur per contrarias presumptiones, & adminicula facti, ac etiam per altam juris presumptionem in dicta contraria decisi. 3. Martii 1674, valde magnificatum, ubi presertim agitur de personis Ecclesiasticis, & qualificatis, ut in presenti, quod agebatur de Capitulo ad eod qualificato, id agente cum autoritate, & assensu Cardinalis titularis, quod licet presumentium non sit dictum concedendi id, quod sum non esset, ad tradita per Crot. in §. 33. nu. 10. & seq. ibi 3. Rot. decisi. 490. nu. 4. part. 1. recent. sed in alio casu agitur alia majores difficultates, quoniam ipsum factum veritatis concessiois negari potest, ut supra.

Ultra quod ista presumpcio fundata in exclusione delicti, nimium levis censenda est, quoniam non ex eo, quod Ecclesia, vel Prelatus quantumvis qualiscumque faciat concessionem de re, quam tunc re vera non habebat; sed ab altero tantam prout libera, & propria possideatur, resultat turpitudine, vel delictum, dum scilicet hujusmodi concessio fieri solent de castis, & bonis, que non habentur, utpote ab aliis possessa, ob aliquam prescriptionem, que in eis habebatur ad effectum, ut concessionarius recuperet; atque presertim redigatur ad effectum, ut presertim praedictum fuit per Sedem Apostolicam sub Alexandro VII. quod Marchioni Monteano concessa fuit investitura castrosum Vallis, & Montislenis, que possidentur tanquam libera per Principem Plumbini, juxta seriem, de qua hoc. 11. diff. 34. & seq. unde propterea in tractatu concordie concludit, sed inefficaciter, cum opus esset, ut Monteanus dicta investitura cederet, fuit examinatus articulis, de quo etiam supra hoc. 11. diff. 71. in Rota cum plerisque similibus exemplis.

In posteriori autem casu primordii incerti versari dicebam, quod scilicet dicta investitura anni 1286. que erat fundamentum intentionis Ecclesie agentis, non esset adeo certa, & authentica, ut super illius veritate de facto nulla caderet questio, quo proinde ad solum punctum juris reduceretur, quoniam in antiquis dispositionibus habitis in Rota coram Quarta, coram quo, tanquam iudice fabrice S. Petri, illa lis initiata fuit de anno 1571. in vim Bullae S. Pii V. super bonis Ecclesie male alienatis, sub diebus 4. Februarii 1575. & 9. Maji 1576. dictum fuit, quod instrumentum istius investiture anni 1286. non indigeret recognitione, eo quia versaretur in antiquissimis, atque accederet adminicula, de quibus infra, idemque dictum sub diebus 8. Junii, & 14. Decembris. ejusdem anni 1576. quantum aliquae sunt impressae in par. 1. divers. nempe prima sub die 4. Februarii. et decisi. 2. repeti. decisi. 34. & secunda 18. Maji 1576. est decisi. 58. part. 1. divers. & sic firmata fuit veritas, non quia illa esset certa, sed quia in sensu tunc iudicantium ita suaderent antiquitas, & adminicula, ergo est probatio presumpta, & adminiculativa.

Et nihilominus ubi hujusmodi antiquarum resolutionum revisio assumenda esset, prout fieri debere, dicebam in congressibus quatenus a dicta contraria decisione non esset recessum, probabilis veniret sperandus recessus, quoniam nunc in ista materia magis aperti sunt oculi, qui tunc erant clausi, vel caecitantes, dum decessum fuit artificium aliquorum falsariorum de curis secularibus, & presertim ejusdem Alphonso Caccarelli, qui ob istam causam sub Greg. XIII. per manus Justitiae obiit, consentiens, & licet antiquorum temporum privilegia, & instrumenta, aliisque documenta, que originalis faciem haberent, imitando illorum temporum characterem, & styllum, aliaque versimilia argumenta, quamvis ab illorum defectum a peritis, sed probis, ac fidelibus antiquariis convicti fuerint, ut presertim de isto Caccarelli agitur inter Epistolae familiaris Pincenensis Armeni Eugubini impressae Maceratae de anno 1674. vol. 2. p. 1. apologeticae, pag. 61. & seq. occasione defendendi ab ista possibili confessione Caccarelli, quodam antiquum instrumentum in Eugubina Civitate existens, in quo fit mentio Petri Cardinalis de Capitecchi, & super qua defensione ego

quoque eadem discursum Italico idiomate, in quodam libello impressum, ad eum irritationem potius bodie digna remaneant quaedam antiqua privilegia, & investitura Othonis, & aliorum Imperatorum, ac familia per istos falsarios fabricata, ad extorquendas pecunias a vanitatis cultoribus antiquum nobilitatem mendicantibus, quoties eadem documenta, alia non habeant solida, & urgentia veritatis adminicula, & per consequens errorem eorum, post hanc machinationem detectas procedere cum illis nimium vagis, ac levibus generalitatibus, cum quibus tunc processum fuisse, eadem decisiones ostendunt, potissimum quia plurimas, vel quotquot non videtur illis temporibus magis barbaris adaptata, magnamque inverisimilitudinem praebet eadem clausula feudales tunc ad usum non redactae, aliterque considerantur inverisimilitudines, idemque arguuntur deducum a sola antiquitate huius stantibus nimium fragile, ac periculosum remanet.

Magno quoque huius confessionis versimilium argumento resistente, ab adeo diuturno silentio trium seculorum, a dicto scilicet anno 1286. usque ad annum 1571. mota illis, absque eo, quod interim de canone aliqua exactio, alioque actu aliquid appareat, quibusmodi negata fuit possessio Ecclesie, & tenementorum, ac decimarum, aliorumque jarum reservationum, ut etiam infra in tertio puncto prescriptionis, vel presumptionis advertitur. Istanamque investitura juncta cum alio antecedentibus de anno 1097. & 1141. supponitur reperta in eisdem Ecclesie aduicis Archivio, in quo conservata fuerit, quod presuppotionis ipsi Capitulo, & Canonice scientiam, juxta firmata apud Caval. dec. 77. & 91. cum aliis relatis, diff. 21. de iudic. nu. 66. & alibi; idemque saltem negari non posse advertebam, quin ipsius confessionis veritatis de facto fit incerta, foloque adminiculativa deducatur cum contraria possibilitate.

Descendendo vero ad adminicula, ea nimium imperfecta, & inefficacia esse, dicebamus ego, & alii pro hac parte scribentes, atque in favorabilibus decisionibus admittitur, etiam si veritatem in casu in quo primordium veritatis profert certum per veritas, & concluditur probacionem: multo igitur magis tunc certitudine cessante, ut supra: siquidem pro adminiculis, per alteram partem adducebantur superius enunciatae antiquiores investiture annorum 1097. & 1141. ambo nullius ponderis, tum etiam quia de earum effectuone aliqua non constat, alioquin plures pariter defechus in nostris decisionibus ponderatis, idemque vel omnino inutilis censende videntur, vel saltem nimium levia producant adminicula. Fortius vero, quoniam sunt remotissime ab acta, dum prima distat per spatium annorum 1289. & altera per spatium 145. adeo ad instar intermedia centenaria, cujus vigore allegari potest omnis melior possibilis titulus amissionis cuiuscumque domini antiqui, si quod adesset, juxta ea que habentur infra in tertio puncto.

Tertium adminiculum deducum est Bulla Calixti II. de anno 1123. pariter vel nullius, vel nimium levis ponderis videntur, tum ex mox hincinuo motivo intermedium spatii annorum 163. tum etiam quia dicta Bulla est ad supplicationem Capituli, neque concedit, vel positive probat, sed presuppotionis, fuit enunciata generaliter bona, & jura antiqua Ecclesie.

Quantum adminiculum deducebatur ex transactione super canonicis decaris in libris mille, fuit illud deducitur ex corpore ejusdem investiture, idemque eisdem laborat defectibus; neque dicta fuit, quod fit extrinsecum, ac diversum; & ulterius nulla dato probatio, nec quidem sumus solutionis, quodque transactio effectum sortita fuerit.

Et demum ad quintum deducum ex inverisimilitudine, sive ab exclusione turpitudinis, & delicti concedendi rem non suam, & in quo aliqui ex iudicibus nimium est supra, imo etiam in pietatem; atque integritatem in eisdem personis praesupponere debemus, istud adminiculum potius retorquetur, atque comprobatur huius intentionem, circa ea que in 3. & 4. puncto inferri habentur.

Agnoscentem autem scribentes pro Ecclesia acrie, quod vera dici non possit adesse illam perfectam, & concludentem probationem, que ad effectum rei vendicionis contra tertium est necessaria; ut supra, recurrebant ad distinctionem, in qua precipuum fundamentum constituitur videtur dicta contraria decisio in principio, quod scilicet rigorosa probatio concludens, & perfecta requiritur, ubi agatur

agatur de devolutione penali magis odiosa, ob non solutionem canonum, vel ob alienationem, aut aliam speciem caducitatis; secus autem ubi devolutione non penali, & non odiosa, ob lineam finitam, cum tunc probationes non requirantur ad conclusiones, in id allegando firmata apud Caval. decisi. 269. Buratt. decisi. 602. nu. 9. & Dunozet. dec. 741. nu. 7. & 939. nu. 6. Potissimum in antiquissimis, in quibus ne aliam impossibilitatem reddatur probatio domini, non adeo rigorose procedi debet, sed sufficere debent adminicula, & conjecturae, ut apud Caval. decisi. 93. apud Millin. decisi. 374. Coccin. decisi. 1708. decisi. 597. part. 4. recent. tom. 3. n. 5. & in aliis.

In utroque tamen assumpto (etiam in sensu veritatis) dicebam procedi cum aequivoco, tam attenta litera, quam etiam ratione dictarum autoritatum in applicatione, quodque dicta propositiones essent verae in casibus suis, male autem ad rem applicarentur; quatenus etenim pertinet ad primam propositionem, super dicta distinctio inter devolutionem penalem, & alteram ob lineam finitam, illa non habetur in iure civili, vel Canonico statuta, minufque per antiquiores interpretes tradita, sed originaliter derivare videtur a dicta decisi. 269. Caval. in fin. ubi absque aliqua autoritate, vel ratione id firmatur ad superabundantiam, postquam firmatum fuit constare sufficienter de dominio ex concessione adminiculata, cum adminiculis subsecquentibus a parte postea denotantibus effectuone concessionis in ipsis possessoribus, eorumque autoribus, presertim cum solutionibus Canonum, & geminatis confessionibus, vel recognitionibus iam antecederent in eodem casu ponderatis apud Millin. decisi. 12. in fin. id subjungendo cum verbo *Tania magis*.

In casu altero decisi. 602. Buratt. proceditur cum d. decisi. Caval. & cum altera Manzaned. 249. part. 1. recent. in qua agebatur incidit ad effectum excavationis lapidum, ac etiam in eadem decisi. Buratt. non agebatur de formali devolutione, ac rei vendicionis, sed solum ad effectum cogendi anatum mortuum, ut rem poneret, accepto pretio, extra manum non mortuam, quod non redolere interesse nimium considerabile; & nihilominus, cum ageretur de concessione recenti, concurrente plura adminicula a parte postea, nempe solutiones Canonum, solutiones laicam, reservationes consensu in alienationibus, & multiplicatae confessiones Authotum, & pariter ista distinctio ponderatur ad superabundantiam, cum verbo *Præsertim*.

Prout in decisi. 741. Dunozet. agebatur de investitura recenti anni 1560. & principaliter considerantur quamplura adminicula a parte postea redolentia eius observantiam, & effectuone in concessionariis, eorumque successores; cum quibus erat questio, & pariter dicta distinctio consideratur ad superabundantiam, cum verbo *Maxime*.

Idemque in decisi. 939. ejusdem, in qua dicitur, quod dominium inter partes non controverebatur, & tamen in facto recenti anni 1566. aderat eadem adminicula a parte postea denotantia effectuone concessionis, presertim inscriptio marmorea, & contiguatae solutiones canonum, per longissimum tempus annorum triginta, & ultra; eisdem nature sunt quotquot aliae autoritates, ac decisiones, que in materia habentur nimium diligenter collectae per scribentes in contrarium, ut presertim, ultra praedictas, sunt decisi. 374. Millin. decisi. 135. Penza decisi. 260. part. 1. recent. Sein Sabinen. coram Lita apud Marchesin. part. 1. pag. 1079. quoniam in omnibus accedebat adminicula a parte postea redolentia effectuone concessionis in investitis, a quibus possessores, cum quibus erat questio, causam haberent: nulla vero dabatur autoritas, que firmaret, in contra tertium, quem nullatenus constat habere causam a concessionario, sufficere debent adminiculativa, & imperfecta probatio antiquissimae concessionis, cuius nullatenus effectuone, ex eo, quod non ageretur de devolutione penali, sed de alia ob lineam finitam, dum tertius possidens rem tanquam liberam, negat in genere casum cuiuscumque devolutionis, & terminacionis alicuius linee, utpote si dicens omnino independentem ab asserto concessionario.

Ponderando siquidem rationem, cui dicta distinctio innixa est, ac percipit casum, in quo non controveratur dominium agentis in genere, & in substantia, adeo certo constet de praesistente, & continuante ejus iure, ex continuatis solutionibus canonis, vel alterius responsonis, & ex recognitionibus, & confessionibus possessoris, ejuisque auctorum; sed solum questio sit super qualitate dicti iuris, Card. de Luca, Lib. 1.

vel domini, quia nempe dominus Actor praetendat agi de vero contractu emphyteutico, in quo ob canones non solutos, vel ob alienationem irrequisito domino, fiat locus caducitatis, possessor vero praetendat agi de perpetua locatione, vel de censu reservativo, adeo non intret restrictio ad haeredes sanguinis, & ad lineam juxta questiones, de quibus diff. 30. & seq. de emphyteu. cum similibus; tunc enim domino docente de investitura adminiculata, ob quam emphyteutica qualitas devolutionis non penalis distinctio, quod ad effectum devolutionis non penalis facilius probatio admittitur, quam ad alteram penalem, pro qua omnino clara, & evidens probatio desideratur, adeo ut possessor nullam allegare valeat causam, vel creditatem, quae a pena excuset; istique sunt veri, & proprii termini dictae distinctiois, quae praeterea ad rem nostram omnino extranea remanet.

Pariter eadem responso eadit super alio assumpto antiquitatis, cum illud procedat, quando certum sit primordium veritatis, quod illa res, de qua est questio, dependeat a concessione illius, qui ob devolutionem eam vendicare velit, possessor autem id non negat in substantia, sed in qualitate, ut supra, atque ex parte domini agentis urgeat aequitas, vel iusta causa, quae illum excusare debeat a magis rigorosa probatione; ut supra, quia linea concessionarii longissimam habuerit durationem, qua penes possesores bonorum concessionum, pro tempore servaverunt canonem, vel aliam recognitionem, neque jus domini directi negarunt; quare ipse ob non factum casum devolutionis, diu acquirere, dum obtinebat singulis annis id, quod consequi debebat, neque aliam actionem experiri poterat; idemque si finita linea, possessor obliuere vult, quod investitura, cujus vigore petiit devolucio, & vendicatio, indiget exacta, & rigorosa probatione, tunc dominus reddi mereat excusabilis, ob temporis antiquitatem, ob quam alia magis concludentes probationes perierint, recteque adaptatur dicta ratio, aique cum hoc praesupposito loquuntur dictae decisiones Millin. Coccin. Caval. & aliae desuper allegatae super isto assumpto antiquitatis, quod scilicet constaret de successiva observantia a parte postea, donec factus esset casus devolutionis; sed ubi haec deest, tunc antiquitas potius retorquetur in contrarium, ut infra in tertio puncto prescriptionis, vel praesumptae cessationis domini; ac propterea concludendum, quod assumpta essent vera in illis casibus, in quibus allegatae, ac aliae autoritates loquuntur, eorum recentis circumstantiis, & rationibus, nullatenus autem ad casum, de quo agitur, adaptarentur, reatenus etenim antiquitas est considerabilis, ut robor tribuat scripturae informi, quatenus juncta fit cum observantia, sine qua in nulla consideratione habenda venit, ut advertitur diff. 29. de iudic. n. 42. & alibi sepius.

Hinc advertebam, opus non esse, assumere alios punctos, ut supra distinctos, cum ob non probatum dominium etiam ex tunc, cessaret ita questio in radice; verum ad exuberantiam (assumendo secundum punctum super dominio de praesenti) dicebam, nil reforme, an probaretur, quod Ecclesia Acrie esset domina castri de anno 1286. si non doceret de continuatione, & competencia domini de tempore intentatae vendicionis, ob intermedium spatium trium saeculorum, in quo illud per redemptionem, vel alienationem, aliumve legitimum titulum amitti potuit, atque res effici libera, ut in favorabilibus decisionibus, & infra in tertio puncto.

Super hoc autem in contraria decisione admittitur id, quod scribentes in contrarium dicere solebant, quod nempe probato jam dominio de tempore concessionis, illius continuatio, ac retentio praesumitur, ut qui docet se dominum, & possessorem de praeterito, praesumatur etiam dominus, & possessor de praesenti; ex iis, que habentur apud Cravett. de antiq. temp. part. 1. §. V. in hac sub numer. 5. Mascard. de probat. concl. 551. num. 1. & seq. Menoch. lib. 6. presump. 62. num. 1. & seq. Cyriac. contr. 204. nu. 41. & seq. Rota decisi. 590. nu. 3. part. 4. recent. tom. 3. per quos allegantur Dec. Ruin. & alii, de quibus etiam in contraria decisione.

Verum, cum firmiori sensu veritatis, in hoc magis, quam in aliis, de quibus supra, aequivoce dicebam, ex pluribus fundamentis, quorum quolibet singulariter, ac de se per se consideratum sufficeret; multo igitur magis ea omnia simul juncta consideranda.

Primo, quoniam ista praesumpta retentio, vel continuatio intret infra breve tempus, non autem post longissimum triginta, vel quadraginta annorum, quod est sufficiens ad

prescribendum, ut declarat idem Cravett. de antiq. temp. part. 1. sub num. 303. prope fin. vers. modo presens. Multo igitur magis, quando ad id spatium intermedium tot seculorum dum unius tantum seculi lapsus sufficit, ut possessori licitum sit allegare quemcumque titulum de mundo meliorem ad versus actorem super eius dominii amissione, ex deductis d. de feudis, d. de alienat. & contr. prohib. d. de 21. de iudic. & alibi frequenter.

Et quidem, ubi nullas desuper haberemus juris auctoritates, vel rationes, ad sensum clarè id probaret ipsa ratio, vel discursus naturalis, atque communis praxis, quoniam aliàs esset penitus revolvete totum Mundum, si probationes etiam certè per authentica documenta, & historas, ac inscriptiones, alisque species dominij antiqui duorum, vel trium, fortius quatuor seculorum retrò, absque alia probatione retentionis, & continuationis, deberent de presentibus sufficere ad vindicationem adversus tertios, cum historis doceant, pleraque Civitates, oppida, castra, & loca, imò Provincias, & ditones à duobus, vel tribus, vel ulterioribus seculis retrò possideri per aliquos, nunc autem esse penes alios, ut cuique infra mediocritatem in historis versato innotescit.

Secundo, quia in Rota, & curia receptum est, ut in actore non admittatur probatio presumpta ex sola presumptione juris in ius, quæ sunt fundamentum sue intentionis, ut per adden. ad Gregor. decif. 53. decif. 202. num. 4. part. 5. recent. & advertitur d. de 3. num. 15. de iudic. & alibi pluries.

Tertio, quia tunc dicta opinio, quæ contradicibus non caret, procedere potest, quando probatio antiqui dominij esset omnino certà, & concludens, ad eum excludat contrariam possibilitatem, quod est essentialè requisitum perfectæ, benèque concludentis probationis, ut habetur d. de 22. de iudic. num. 20. & alibi; secus autem, ubi est probatio presumpta, & adminiculativa, quoniam tunc esset de iure inconveniens in iure reprobatum, de quo supra in primo puncto cum aliis presumptionibus, & specialitatibus, atque descendenti presumptione ex presumpto, ut in specie Arelian. in add. ad Alciat. de presump. regul. 2. presump. 20. num. 4. Malcard. de probat. d. concl. 571. num. 9. cum seq. Barbof. in l. sine possideris, nu. 5. & 7. c. de probat. apud quos alii referuntur; idèquæ etiam ex supra firmatis in primo puncto, dominium, vel nullatenus probatum sit, vel sit probatio presumpta, & adminiculativa, hinc sequitur, ut nullo pacto conclusio intret.

Et quarto, quod eadem presumptio tanquam simplex juris tantum tollitur per contrarias fortiores presumptiones, ut ex Menoch. presump. 62. n. 9. admittitur in d. dec. 590. part. 4. rec. tom. 3. & in eadem contraria decif. cum sit propositio firmissima.

Multæ verò in presentibus urgent contrariæ presumptiones ad evidentiã, hanc simplicem, & nudam juris presumptionem elidentes; primò nempe spatium temporis ad eò diuturni, aliisque eo quod nec quidem sumus, vel signum aliquod detur retentionis, & continuationis dominij. Secundo detur alienationis factæ etiam in manus mortuas expressè prohibitas, qualis præsertim erat Hospitalis Sancti Spiritus, à quo possessor causam habebat. Tertio, enunciativæ plures, illa præsertim Franciscæ Pierleone in decisionibus enunciata, de qua infra, quod quædam portio ad eam liberè spectaret pleno jure dominij; Et quarto fortiter, quoniam in eadem investitura Ecclesia concedens, sibi reservavit quasdam tenenas, vel prædia, necnon decimas, aliæque jura; & tamen ista de presentibus non possidet, neque probat, quinimò neque dat sumum, vel adminiculum, quod à dicto tempore anni 1286. citrà possederit, atque actus dominij exercuerit; ergo sicuti amittit hæc bona non concessa, sed retenta; ita etiam illud jus, quod in Castro habere poterat; amittere potuit mediante aliquo legitimo titulo, cuius nunc memoria, & notitia post tot secula perierit, idèquæ prodiit dicta conclusio, quod post lapsum unius seculi competi possibilitas allegandi quemcumque titulum de mundo meliorem.

Pro exclusione istius effectus, ex ad eò diuturni temporis lapsu resultantis, scribentes in contrarium, quibus adhæret dicta contraria decisio, præsupponendo, quod lapsus temporis allegaretur ex hac parte, tanquam præsidium præscriptionis, duo dicebant: Primò nempe, quod præscriptio allegari non potest per possessorem malæ fidei, qualis supponebatur author Principis hodierni possessoris ex eo, quod quæsitisset lite pendente: Et secundo, quod præscriptio non currat durante investitura, sed incipiat post illam finitam,

quodque id domino innotuerit, præsertim verò Ecclesiæ, cui negligentia Prælati, vel administratorum præjudicare non potest; idèquæ cum constaret, partem istius castri fuisse possessam per dictam Franciscam Pierleone, quæ obiit de anno 1517. hinc inferrebat, ut hoc tempore, & non prius, præscriptio inchoare deberet, quatenus doceretur, id ad Ecclesiam notitiam devenisse, de quo constat, idèquæ stante lite mota de anno 1571. ita cessare dicebant omnem difficultatem.

Quinimò ex ista circumstantia, quod castrum saltem in parte possessum fuisset per dictam Franciscam, inferrebat clarè probari effectuationem concessionis, quodque ita ad esset adminiculum à parte postea, dum ad istam, ex dicta concessionem facta ejus majoribus, obvenisse presumendum erat, juxta celebre cons. 145. Fulgol. ex pluries deductis sub tit. de fidei. & alibi.

Quatenus itaque pertinet ad hunc punctum præscriptionis, qui est tertius, circa primum objectum deductum à mala fide resultantem à lite, quæ pendente, in auctore possessoris vitiosè alienatio facta esset, illud de plano tollebat ex facto, ad eum contineretur erroneum præsuppositum facti, in quo docebatur id nullam habere substantiam, idèquæ alia discussio juris non fuit necessaria.

Quo verò ad alterum punctum juris, ubi etiam procedendum esset cum terminis præscriptionis, dicebam esse quidem in puncto juris veram dictam propositionem, à me deductam supra d. de 3. hoc eodem titulo, numer. 19. & 20. ubi allegantur Bald. Cravett. Bellon. jun. Surd. Rosental. & alii, quod scilicet feudatarius, vel alter concessionarius, ejusque successores durante investitura nunquam præscribunt, etiam per mille annos; verum eodem modo, quo supra in totalis, fallacia manifesta erat in applicatione ad casum; procedit etenim, quando ipse possessor, qui præscriptionem allegat, vel ejus auctores professi sunt possidere illa bona tanquam feudalia, vel emphyteutica in vim investitura, de qua agitur; quoniam tunc ipsa causa fundendi probat possessiõne jure concedentis, non autem proprio; sive in solo illo dominio subalternò, quod investituræ qualitas præbeat, vel saltem quod ita sit de jure præsumendum, quia possessores habeant causam ab investito, ex cuius jure possederint; secus autem ubi possessor, tam ex persona propria, quam ex illa auctorum, totum id negat, atque proficitur semper possessiõne bona tanquam libera, & allodialia ex alio jure, & titulo omnino independentem, ut nullo pacto concedente, quam à concessionario, nunquam verò in vim investituræ, quoniam tunc conclusio non intrat, neque per somnium, ut ita distinguendum habetur apud Bellon. jun. Surd. Rosental. & alios, de quibus dicto d. de 3. num. 19. & 20. idèquæ cum possessor, & auctores professi sint possidere hæc bona tanquam libera, pleno jure, omnino independentem à concessionariis, ac aliàs quam ex investitura, hinc conclusio extranea omnino remanet à casu.

Advertebam propterea, quod non constabat quamdiu investitura duraverit, & an ex primis concessionariis fuerint, necnè superstites filii, & nepotes, in quibus perfici poterint tres generationes, ad quas concessio restricta fuit, ut etiam advertitur supra, d. de 70. ubi ex ibi allegata d. de 402. Bich. de hoc non confilio, sufficit lapsus annorum centum, & sicque ad annum 1286. à quo tempore usque ad ann. 1571. ubi etiam admittendum esset, quod ex sic dicti deberet mota lis, ad eò spatium annorum 185. & tunc centenariam.

Ut etenim distinguendo firmatur in d. decif. 402. Bich. & apud Zaratt. decif. 89. & 95. & decif. 227. numer. 17. & seq. & 263. num. 1. & seq. par. 13. recent. & sub titulo de emphyteus. filii, & alii descendentes non præsumuntur, nisi eorum (superexistencia probetur, talique probatione non facta, sufficit lapsus annorum centum, sed ubi ad hæc probatio, tunc non sufficit dictum tempus, sed probandus est finis generationum.

Et nihilominus, ubi etiam hæc probatio adesset, adhuc ante motam dictam litem de anno 1571. adesse dicitur spatium centenarium post finem trium generationum, cum in totum ad sit spatium annorum 285. dictas verò generationes impossibile est durasse per annos 185. Manifestè siquidem erroneum dicebam esse calculum scribentium in contrarium, quod cum quilibet possit vivere usque ad centum annos, ita tres generationes importare possint cursum penes trium seculorum, quoniam primi concessionarii, qui sunt de prima generatione, præsupponuntur viri jam adulti, & majores, ipsique post annum septuagesimum, vel parum ultra

ultra filios procreare non poterant, eorumque filii, & nepotes non poterant procreare filios, nisi post pubertatem, & usque ad dictam ætatem decrepiti; idèquæ ita una vita confunditur cum altera, eo modo, quo habemus in Sacra Genesi super generationibus ab Adam usque ad Noe, quando vita hominum adeò longæva erat, ac etiam post deluvium à Noe usque ad Abraham, quando licet non esset ita longæva, adhuc tamen ad plura secula ascendebat; & tamen secunda generatio filii, pro frequentiori contingentiâ, per modicum spatium annorum quadraginta, vel quinquaginta circiter superabat vitam Patris, ex dicta ratione, quod una vita confunditur cum altera. Et per consequens benè calculando, juxta communem, & generalem contingentiam, impossibilis censenda est hæc duratio ultra annos 185.

Atque ad id comprobandum, advertebam, observari debere omnes decisiones, quas habemus in materia feudali, vel emphyteutica, cum restrictione ad tres generationes, que jam extiterint, atque terminatæ sint, quod non reperitur casus, in quo hæc duratio ascendat ad metam annorum centum quinquaginta; siquidem in Assisen. apud Merlin. d. de 420. & 454. duratur minus, quam per centum annos; idèquæ in plerisque casibus, de quibus agitur apud Coccin. d. de 2194. & in aliis recentissimis dictis, de emphyteus. d. de 12. cum plur. seq. & in aliis, ad eum non detur casus accensus ad terminationem unius seculi, cum medietate alterius, sed multò minus.

Argumentum verò deductum ab existentia dictæ Franciscæ de Pierleoneibus, quæ supponitur defuncta de anno 1517. circiter, prolixius fallax, quinimò omnino contemptibile, cum eodem sensu veritatis esse dicebam, cum nulla daretur probatio sufficiens, quinimò nequæ imperfecta, vel simplex sumus, quod ista Franciscæ descendere ab investitis, atque de illorum genere esset, solaque similitudo cognominis, non docto, saltem per adminicula, de identitate familiaris, & de descendenti, in nulla penes consideratione habenda esse, etiam ad leviores effectus, ex iis, quæ latè in hac materia habentur d. de 50. & seq. de fideicom. d. de 32. de pre. eminent. & d. de 31. de iur. par. & alibi pluries; maxime quia dicebatur, quod etiam de presentibus in Urbe, & districta plura adfuit etiam populares, & pauperes hujus cognominis; unde propterea nullatenus ad casum adaptabilis est dicta presumptio deducta ex d. cons. Fulgol. cum procedat in filiis, aliisque descendentiibus, in quo non consistit de alio acquisitionis titulo, præsumptio est, quod bona à patre, aliisque ascendentiibus provenierint.

Multò verò magis ob multa urgentia argumenta in contrarium, absque dubio istam leventur, ac simplicem juris presumptionem excludenda. Primò nempe, quoniam si ita esset, ista Franciscæ debuisset possidere totum castrum, & tamen actus, de quo agebatur, probat possessionem cuiusdam modicæ portionis, reliquum possidentiibus diversis personis omnino extraneis. Secundo, quia impossibile erat, quod ipsa esset de tertia generatione, ut supra. Tertio, quia erat incapax, utpote femina, dum concessio cantat pro filiis, & nepotibus masculis. Quarto, quia enunciativa contenta in testamento viri ejusdem Franciscæ jam defunctæ, id excludit, dum dicitur, quod illa portio spectabat ad eam jure pleno dominij. Et quinto, quia pro legato ejusdem bona data fuerunt liberè, & a pieno jure in solumum Hospitalem S. Spirit. contra præsumptum investituræ tenorem, ne transiret castrum ad manus mortuas; idèquæ, ut præmissum est, dicebam, quod revera istud fundamentum omnino contemptibile dici mereretur.

Ceterum, quamvis retentis etiam dictis terminis presumptionis, adhuc tutum videretur jus rei, & possessoris, ut supra; attamen in hac ultima dispensatione, super impugnatione contrariæ decisionis, ego præsertim advertebam, atque principaliter instillabam, quod quilibet per alios scribentes dictum fuisset, & an isti termini præscriptionis adhiberi essent, necnè; attamen quoad nec nunquam nec quidem cogitaveram eos adhibere, dum potius adhibere semper consuevi alios terminos præsumptionis, quæ ex diuturni temporis lapsu resultat, quamvis ista, ex quodam improprio, & vulgari ius loquendi, soleat etiam dici præscriptio, ut advertitur in sepius enunciato d. de 21. de iudic. ubi generaliter de hac materia præscriptionis, ac etiam d. de 3. de alienat. & contr. prohib. & sub tit. de credito, pluries occasione agendi de præscriptio Naturali, & alibi.

Præscriptio etenim in ejus veris, ac propriis terminis, dicitur illa, per quam ob diuturnum silentium, vel juxta unam opinionem, in penam, & odium negligentie, vel juxta alteram, ex causa favoris publici, ne dominia diu stent in in-

certo, tollatur uni jus, vel dominium, quod jam certò consistet aliàs sibi competere, illudque ex temporis, vel istius præsidij beneficio transferatur in bonæ fidei possessorem, qui aliàs esset reverè non dominus, unde ita dominus efficiatur, adeòque tempus vim habeat tituli; ut patet ex toto tit. ff. & C. de præscrip. itoque casu merito rigorosè proceditur super hujus præsidij requisitis verificandis, ad eum nimirum rari sint casus, in quibus illud faciatisam perfectam operationem, ex deductis d. de 21. de iudic. ubi ac etiam d. de 3. de alien. & contr. prohib. & alibi, advertitur malum, atque imprudens consilium esse ad istud præsidium recurrere, ac propterea istam speciem nunquam deducere in animo habui.

Illam tamen præscriptionem impropria, idèst præsumptionem, ex antiquissimi temporis lapsu resultantem, ego semper deduxi, & inculcavi, quod scilicet non docto, infra ad eò diuturnum spatium quatuor, vel trium seculorum, de aliquo, nec quidem minimo actu retentionis, & continuationis illius dominij, quod investitura supponit, ita resulter præsumptio, quod eadem investitura nullum habuerit effectum, utpote de re, que per alium etiam tunc obtineretur, vel quod illud directum dominium modicæ considerationis, utpote in loco fructu duorum salodorum, reddimi, seu alienari poterit, ob illam possibilitatem, que per solum lapsum unius seculi conceditur, multò magis ubi ad sit ille quatuor, vel ad minus trium; potissimè ob superius ponderatam præsumptionem, vel argumentum, quod eadem Ecclesia neque possidet tenimenta, & bona, ac jura in investitura non comprehensa, sibi que expressè referata.

Notabilis verò differentia dignoscitur inter unum, & alterum præsidium; tum quia primum præscriptionis est potius odiosum, & penale, utpote jam præsupponens aliquem dominum, qui ita ob solum diuturnam negligentiam privatur, quod nimirum difficile, nimirumque raro in Ecclesia est practicabile; & converso autem alterum præsumptionis, est potius favorabile, ut ita præsumendo titulum, cujus memoria perierit, retum dominia reddantur certa, neque semper sint in incerto, cum magna totius Orbis involutione, ut supra.

Tum etiam, & fortius, quoniam quando reus, & possessor esse aliàs dominio præscriptionis, tunc fatetur actorem esse aliàs dominum, ac habere intentionem fundatam; sed curat eam elidere cum hac exceptione, in qua ipse dicitur actor, juxta distinctionem, de qua d. de 2. & 22. de iudic. & per consequens tenetur iustificare præscriptionis requisita, præsertim bonam fidem, & possessionem propriam, vel illam ejus auctorem, qua uti potest, & sic docere per quantum tempus ipse, ejusque auctores rem possederint, ad eum concludat centenariam; sed quando idem se tuetur cum dicto alio præsidio præsumptionis, tunc reo, & possessori sufficit vincere fugiendo, seu negando, & sic non ex jure suæ antiquæ possessionis, sed ex jure non probatæ effectuationis investituræ, cum adminiculis à parte postea, quæ duo denotent; primò nempe, quod investitura effectum sortita sit, & secundo, quod possessor obtineat, ac possideat bona vigore illius investituræ, excludendo possibilitatem, quod ab alio non obtinuerit, ut cum tertio requiri firmatur supra d. de 70. & in decif. favorabilibus; idèquæ actori venienti cum investitura, reus, & possessor replicare potest actori, ista non sufficit ad tuæ actionis fundamentum, nisi etiam doceas cum adminiculis à parte postea, quod illa effectum sortita sit in meis auctoribus; absque necessitate docendi per quantum tempus ipse possiderit, ex regula, quod reo sufficit vincere per non jus, & sic negando, & fugiendo.

Alia quoque vigente differentia inter istas species, quod in illa formalis præscriptionis sunt multæ subdivisiones, de quibus d. de 21. de iudic. & præsertim in bonis Ecclesiæ, illa vita Prælati alienantis, secus verò in altera per se presumptionis, ut d. de 1. de alien. & contr. prohib. & d. de 143. de dote, & alibi.

Ad istum magnum, ac se vera inevitabilem scopulum diuturnitatis temporis evitandum, scribentes in contrarium, magnum faciebant fundamentum in quibusdam literis Apostolicis Benedicti Duodecimi, de anno 1240. & Calixti III. de anno 1257. innovantibus superius enunciatis literas Calixti II. anni 1123. in quibus inter bona, & jura istius Ecclesiæ enumeratur istud Castrum Orciani: Ita etenim duo resultare dicebant; primò nempe, quod ita in terrumpum fuerit dictum diuturnum silentium; & secundo, quod ita adesse dicerentur adminicula à parte postea, dum

Card. de Luca, Lib. I.

certo, tollatur uni jus, vel dominium, quod jam certò consistet aliàs sibi competere, illudque ex temporis, vel istius præsidij beneficio transferatur in bonæ fidei possessorem, qui aliàs esset reverè non dominus, unde ita dominus efficiatur, adeòque tempus vim habeat tituli; ut patet ex toto tit. ff. & C. de præscrip. itoque casu merito rigorosè proceditur super hujus præsidij requisitis verificandis, ad eum nimirum rari sint casus, in quibus illud faciatisam perfectam operationem, ex deductis d. de 21. de iudic. ubi ac etiam d. de 3. de alien. & contr. prohib. & alibi, advertitur malum, atque imprudens consilium esse ad istud præsidium recurrere, ac propterea istam speciem nunquam deducere in animo habui.

Illam tamen præscriptionem impropria, idèst præsumptionem, ex antiquissimi temporis lapsu resultantem, ego semper deduxi, & inculcavi, quod scilicet non docto, infra ad eò diuturnum spatium quatuor, vel trium seculorum, de aliquo, nec quidem minimo actu retentionis, & continuationis illius dominij, quod investitura supponit, ita resulter præsumptio, quod eadem investitura nullum habuerit effectum, utpote de re, que per alium etiam tunc obtineretur, vel quod illud directum dominium modicæ considerationis, utpote in loco fructu duorum salodorum, reddimi, seu alienari poterit, ob illam possibilitatem, que per solum lapsum unius seculi conceditur, multò magis ubi ad sit ille quatuor, vel ad minus trium; potissimè ob superius ponderatam præsumptionem, vel argumentum, quod eadem Ecclesia neque possidet tenimenta, & bona, ac jura in investitura non comprehensa, sibi que expressè referata.

Notabilis verò differentia dignoscitur inter unum, & alterum præsidium; tum quia primum præscriptionis est potius odiosum, & penale, utpote jam præsupponens aliquem dominum, qui ita ob solum diuturnam negligentiam privatur, quod nimirum difficile, nimirumque raro in Ecclesia est practicabile; & converso autem alterum præsumptionis, est potius favorabile, ut ita præsumendo titulum, cujus memoria perierit, retum dominia reddantur certa, neque semper sint in incerto, cum magna totius Orbis involutione, ut supra.

Tum etiam, & fortius, quoniam quando reus, & possessor esse aliàs dominio præscriptionis, tunc fatetur actorem esse aliàs dominum, ac habere intentionem fundatam; sed curat eam elidere cum hac exceptione, in qua ipse dicitur actor, juxta distinctionem, de qua d. de 2. & 22. de iudic. & per consequens tenetur iustificare præscriptionis requisita, præsertim bonam fidem, & possessionem propriam, vel illam ejus auctorem, qua uti potest, & sic docere per quantum tempus ipse, ejusque auctores rem possederint, ad eum concludat centenariam; sed quando idem se tuetur cum dicto alio præsidio præsumptionis, tunc reo, & possessori sufficit vincere fugiendo, seu negando, & sic non ex jure suæ antiquæ possessionis, sed ex jure non probatæ effectuationis investituræ, cum adminiculis à parte postea, quæ duo denotent; primò nempe, quod investitura effectum sortita sit, & secundo, quod possessor obtineat, ac possideat bona vigore illius investituræ, excludendo possibilitatem, quod ab alio non obtinuerit, ut cum tertio requiri firmatur supra d. de 70. & in decif. favorabilibus; idèquæ actori venienti cum investitura, reus, & possessor replicare potest actori, ista non sufficit ad tuæ actionis fundamentum, nisi etiam doceas cum adminiculis à parte postea, quod illa effectum sortita sit in meis auctoribus; absque necessitate docendi per quantum tempus ipse possiderit, ex regula, quod reo sufficit vincere per non jus, & sic negando, & fugiendo.

Alia quoque vigente differentia inter istas species, quod in illa formalis præscriptionis sunt multæ subdivisiones, de quibus d. de 21. de iudic. & præsertim in bonis Ecclesiæ, illa vita Prælati alienantis, secus verò in altera per se presumptionis, ut d. de 1. de alien. & contr. prohib. & d. de 143. de dote, & alibi.

Ad istum magnum, ac se vera inevitabilem scopulum diuturnitatis temporis evitandum, scribentes in contrarium, magnum faciebant fundamentum in quibusdam literis Apostolicis Benedicti Duodecimi, de anno 1240. & Calixti III. de anno 1257. innovantibus superius enunciatis literas Calixti II. anni 1123. in quibus inter bona, & jura istius Ecclesiæ enumeratur istud Castrum Orciani: Ita etenim duo resultare dicebant; primò nempe, quod ita in terrumpum fuerit dictum diuturnum silentium; & secundo, quod ita adesse dicerentur adminicula à parte postea, dum

Card. de Luca, Lib. I.